

శ్రీమాస్తీశ్వర శతకము.

శ్రీ

తాత్పర్య సహితము.

ధూర్జటికవికృతము.

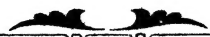

రాజమండ్రి బుక్కుషల్

కర్తా అచ్చయ్య అంశు సన్

ప్రకటింపబడియె.

1924

రాజమండ్రి

క్రాఫ్ట్ ప్రిన్యందు ముద్రింపబడియె.

కాపీరైటు రిజిస్టర్డ్

[వెల 5 అణాలు.

ప్రతిక.

హస్తీశ్వర శతక

హస్తీశ్వర శతకమును పేరునకు గాఢము.

కాళ × హస్తీ × ఈశ్వర × శతకము

శ్రీ కాళంబు లేక కాళము అనగా (అట్టి పేరుగల) పాము.

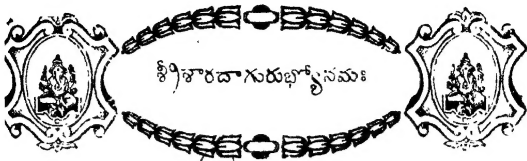
అనుకు. ఈశ్వరుడు అనగా శివుడు. శతక అనగా నూరుగా చేయబడినది అని నూరు పద్యములు గలది. గాఢము పామువల్లను, యేనుగువల్లను, పూజింపబడిన శివుని గూర్చి చెప్పబడిన నూరు పద్యముల పుస్తకమని యర్థము.

కాళహస్తీ :— ఇది దక్షిణ దేశమందున్న యొక గొప్ప పుణ్య క్షేత్రము పూర్వమిది వసిష్ఠ మహాముని యాశ్రమముట, పాము యేనుగు మొదలగు నవి యిచ్చటముక్తి జెందుటచే యా క్షేత్రమునకు శ్రీ కాళహస్తీ యను నామము గలిగెను.

— దూర్జటిక వి. —

ఈ శతకము దూర్జటికచే వ్రాయబడినది. ఈతడొక నియోగిబ్రాహ్మణుడు. కాళహస్తీ పురాధీశ్వరుని సంస్థానమున మొదటకఃగానుండి తరువాత గొన్ని నాళ్ళకు కృష్ణదేవరాయల యాస్థానమందు యబ్బది జములని పేరొందినవారలలో నొకడు. 16 వ. శతాబ్దములోనివాడు. ఈతనికి తత్వము బహుగూడముగ నుండును. గ్రామ్యపదములుగూడ నచ్చటచ్చట వాడెను.

దూర్జటిమిగుల గొప్ప శివభక్తుడగుటచే కృష్ణరాయల యాస్థానమందున్నను తాను వ్రాసిన యీ శతకమును రాజుల కంకితమియ్యక శ్రీ కాళహస్తీశ్వరుని కేయంకితమొనర్చెను. ఈతడు వ్రాసిన పద్యములలో చాలవరకు రాజులగూర్చి గూడ జెప్పబడియున్నవి. ఆ పద్యములను బట్టి చూడ యాపుడ మీఠులీతని బహుకష్టముల బెట్టినట్లున్న తన దగ్గర బంధువులుగూడ తనకు విరోధులైనట్లును స్పష్టమగుచున్నది.

శ్రీ కాళహస్తీశ్వర శతకము.

శా. శ్రీవిద్యుత్కలతాదవంజవమహాజీమూతపాపాంబుధా
రావేగంబున మన్మతోబ్జసముదీర్ణశ్వంబుఁ గోల్పోయితిన్
దేవా మీకరుణాశరత్సమయ మింతే జాలుఁ జిద్భావనా
సేవం గానురితంపనై మనియెదన్ శ్రీకాళహస్తీశ్వరా. 1

తా. కాళహస్తీశ్వరా! విశ్వోమనెడు మెఱుఘితీగతోకూడినట్టి సం
సారమనెడు పెద్దనుఱ్ఱునుండి పడిన పాపములనెడి వృధాగలచే నామనస్స
నెడు పద్మముచెడియున్నది. కనుక శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! నీదయ యనెడు
శరత్కాలమునుదయింపజేసి నామనఃపద్మమును వికాసపంతముగాచేసి
రక్షింపుము.

శా. వాణీవల్లభదుర్లభం బగుభవద్వారంబున న్నిల్చి ని
ర్వాణశ్రీఁ జెఱవట్టఁ జూచిన విచారిద్రోహమో నిత్యక
ళ్యాణకీర్తిడలఁ బాసి దుద్దిశలపాలై రాజులోకాధమ
శ్రేణీద్వారము దూఱఁజేసె దెవుడో శ్రీ... 2

తా. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా, స్వామీ, బ్రహ్మాదులకు అసాగ్యమై ఓప్పు
చున్న ముక్తికాంతను అన్వేషింపజేసి నేను పొందుటకు ప్రయత్నించినందులకు
శీఘ్రగా దుష్టులయిన యారాజులయొక్క ద్వారములవల్ల పడియుండ నియ
మించితివిగాబోలును.

శా. అంతామిథ్య తలంచిచూచిననరుండు ట్లాటెటింగినన్ సదా
కాంతల్పుతులు సర్థమున్ తనుపుచిక్కంబంచు మోహార్ణవ
భ్రాంతిం జెందిచరించుగానిపతమాంధంబై ససీయందుఁబాఁ
జింతాకంతయుఁ జింత నిల్పఁచుగదా శ్రీ... 3

తా. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా, విచారించిచూడగా దారాపుత్రాదులు
అశ్వతములు. ఇట్టియంశమును గురైరిగియు ఘాడులగువారు నిన్ను మరచి
సంసారవ్యాపాసమందు మునిగియుందురు. లేకమైనా నీపాదశేషయందు
బుద్ధినిల్పరు.

శా. నీనా సం దొడఁబాటుమాట వినుమా నీచేత జీతంబు నేఁ
గానిం బట్టక సంతతంబు మది వేడ్క న్నొల్తు సంతస్సప
త్నానీకంబున కొప్పగింపకుము న న్నాపాటియేచాలుఁ దే
జీనొల్లం గరినొల్ల నొల్లసిరులన్ శ్రీ... 4

తా. కాళహస్తీశ్వరా! నీకును నాకును ఒకరాజీనామామాటకలదు.
ఏదియనిన నీవేమియు నాకు జీతభత్యములువివ్వకయే నీ శేవసేవేయుటయు
కామక్రోధాదులను మహాశత్రువులకు వశముగానీయక నన్ను నీవుగాపాడుట
యు. ఇదియే నాప్రార్థన.

మ. భవకేళీమదిరామదంబున మహాపాపాత్ముడై మీదు ను
న్ను వివేకింపఁ డటంచు నేను సరకార్ణోరాశిపాలై సఁ బ
ట్టపుబాటుండొకచోటనాటతమితోడన్నతఁగూలంగఁ దం
డి) విచారింపక యుండునా కటకటా శ్రీ... 5

తా. స్వామి! నీభక్తుడనైన నేను సరకమును సముద్రములోపడి పో
వుటచూచి ఉపేక్షసేయుట చూడగా నూతిలోబడిపోవుదున్న కుమారునికి

చేయూతయిచ్చి కన్నతండ్రి రక్షింపని విధముగానున్నది. ఇదిశ్వాయము కాదు. నన్ను రక్షింపుము.

శా. న్యామిద్రోహముఁజేసి యే నొకనిఁ గొల్పింబోతినో కాకనే
నీమాట నివస నొల్లకుండితి నొ నిన్నే దిక్కుగాఁ జూడనో
యేమీ యిట్టివృథావరాధి సగున స్నేదుఃఖవారాశివీ
చీమభ్యంబున మంచి యుంపదగునా శ్రీ...

6

తా. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! స్వమునకు ప్రభువైనతండ్రీ! ఏమిషయమందును నీకువ్యతిరిక్తుడనుగాను. నిన్నేకొల్పుచుంటిని. యితగదైవములను నమ్మి యుండలేదు. నావంటి నిగ్గోషిని యిటువంటి దుఃఖసముద్రమున ముంచుట న్యాయమా?

మ. దివిజత్సౌరుహధేరురత్నఘనభూతస్రస్ఫురద్రత్నసా
నువు నీవిల్లు నిధిశ్వరుండు సఖుఁ డర్థోరాశికన్యావిభుం
డు విశేషార్పకుఁ డింక నీ కెన ఘనుండుం గల్గునే నీవు చూ
చి విచారింపవు లేమి నెవ్వఁ డుడువుకా శ్రీ...

7

తా. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! కల్పవృక్షము, కామధేనువు, మేరుపవర్వతము, మున్నగు మహాభాగ్యములన్నియు నీయాధీనమందేయున్నవి. హరి బ్రహ్మాదిదేవతలెల్ల నున్నేకొల్పుచుండిరి. ఎక్కడజూచినను నిన్నుమించిన ప్రభువులేడయ్యెను. నిన్నుఁజది ఎవ్వరినాశ్రయించినా ప్రయోజనములేదు.

శా. నీతో యుద్ధముఁ జేయ నోపఁ గవితానిర్మాణశక్తిస్సినుం
బ్రీతుం జేయఁగ లేను నీకొఱకుఁ దండ్రీం జంపఁగాఁజాల నా
చేత న్రోకట నిన్ను మొత్త వెఱతుం జీకాకు నాభక్తియే
రీతి న్నా కింక నిన్నుఁ జూడఁగలుగుకా శ్రీ...

8

తా. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా, తొట్టిటిమహాభక్తులగు అర్జునునివలెనీతో యుద్ధముజేయలేను. మహాకవియగు పుష్పదంతుడను గంధర్వునివలె కవిత్వము జెప్పినిన్ను మెప్పించజాలను. మిగుల నారూఢభక్తులగు మఱికొందరు ప్రాచీనభక్తులవలె తండ్రిని జంపుట కుమారునికోసమిచ్చుట మొదలయినసాహసములను జూపజాలను. నాభక్తి కొలదియని యోచింపక నన్నురక్షించుటయే నాప్రార్థన.

పురాణగాధ:—అర్జునుడు శివునిగూర్చి ధూరతపన్నుచేసి పండిరూపముతోవచ్చిన శంకరునితో యుద్ధముజేసెను. పుష్పదంతు డనుగంధర్వుడొకడు శివునిపూజించి తనపోయినశక్తిని మఱలగాంచెను.

తా. ఆలుంబిడ్డలుఁ నిల్లెదండ్రులు ధనం బంచు న్మహాబంధనం
బేలా నామెడఁ గట్టినాడ విఁక ని న్నేవేళఁ జింతింతు ని
ర్యూలంబై నమనంబులోనఁ గడుదుర్మోహాభిలోగ్రుంకియీ
సీలామాలపుఁజింత నె ట్లుడిపెదో శ్రీ... 9

తా. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! చారాపుత్రులనియు తల్లిదండ్రులనియు, ధనములనియు మొదలైన మోహవేశకరము లయిన పాశములను నామెడకు జాప్తబెట్టితివి ఇట్టిబంధములయందు నామనస్సెల్లు నీయందునిలుచును? కావున వైరాగ్యభాగ్యము దయచేసి నీసేవకుడనుగా గావించి నాకు నిర్మలానందమును దయచేయుము.

తా. నిన్నె పాతకతూలశైల మడఁచు న్నీనామము న్నానవుల్
తప్పక దవ్వల విన్న సంతకభూజాదర్శధృతక్షేతముల్
తప్పం దారును ముక్తులౌదురని శాస్త్రంబుల్మహాపండితుల్
చెప్పంగాఁ దమ కింక శంక వలెనా శ్రీ... 10

తా. శ్రీకాళహస్తిశ్వరా ! మహాపండితులును సమస్తశాస్త్రములును పావనమైన నీ నామమును కొండలపల్లెబడియున్న మహాపాతకమును స్మరణ మాత్రముచేత నశింపజేయుననియు శ్రీవణమాత్రముచేతను యమబాధలు తప్పించి ముక్తనొసగునని బోధించుచుండగా పంశయముతో బనియేమి? పానురులు దీనిభావమును కనుగొనలేరని తాత్పర్యము.

శా. వీడెం బబ్బినయప్పడుం దమనుతు ల్విన్నప్పడుం బూట్టలో,
గూడున్నప్పడు శ్రీవిలాసములున్న కొన్నప్పడుం గాయకుల్
పాడంగా వినునప్పడు జెలంగు దంధప్రాయవిశ్రాణన
క్రీడాసక్తుల నేమిచెప్పవలెనో శ్రీ... 11

తా. శ్రీకాళహస్తిశ్వరా ! 'ఇహలోకపషయవాసనలతో' లెస్సగా తులదూగుచున్న సమయములందు అనగా భాగ్యభోగ్యాదులువడసి పరమార్థ చింతలేశమైనను లేని మహాస్మత్తులకు నీనేవపట్టువడునా? పట్టువడదని భావము.

పం. నిను నేవింపంగ నాపది ల్పొడమనీ నిత్యోత్సవం బబ్బనీ
జనమాత్రుం డననీ మహాత్ము డననీ సంసారమోహంబుపై
కొనసీ జ్ఞానము గల్గనీ గ్రహగతుల్ గుండింపనీ మేలువ
చ్చిన రానీ యవి నాకు భూషణములో శ్రీ... 12

తా. శ్రీకాళహస్తిశ్వరా ! పవిత్రమైన నీపాదధ్యావము నాకలవడి యుండినవేళయందు లోకులు నిండించినను భూషించినను సంసారబాధలు ముట్టడిచేసినను దుష్టమైనగ్రహములు పీడించినను వానినన్నిటిని భూషణము లుగభూషింతునుగాని లెక్కనేయను.

శా. ఏవేదంబుఁ బఠించె లూత భుజగంబేశాశ్రమముల్పూచెదా
 నేవిద్యాభ్యసనంబొనర్చెగరి చెం చేమంత్రమూహించెబో
 ధావిర్భావనిదాసముల్ చదువు లయ్యా! కాపు! మీపాదసం
 నేవాసక్తియొకాక జంతులితికి శ్రీ... 13

తా. ఓశంక రా! నీపదభక్తి వడయలేని వేదాధ్యయనసంపన్నుడైనను,
 మహామంత్రవేత్తయైనను, యంత సేర్పరియైనను, నిర్మలమైనభక్తితో న్నీనిన్ను
 పూజించి గజారణ్యమునందు ముక్తిగాంచిన సాలెపురుగు సర్పము చెంచు
 వాడు మున్నగు మహాభక్తులకు సాటికానేరదు.

పురాణగాథ:— పూర్వము సాలెపురుగు, సర్పము, చెంచువాడు
 ఏనుగు, కాళహస్తీశ్వరుడను లింగము నారాధించి ముక్తిని పొందెననియు
 శ్రీ అనగా సాలెపురుగు, కాళ అనగా సర్పము, హస్తీ అనగా యేనుగనియు
 నర్థములుగాన నాలింగమునకు శ్రీకాళహస్తీశ్వరుడను పేరు వాడుకలోనున్నది
 (కొం. సూ. ప్ర.)

శా. కాయల్గాచె వధూసఖాగ్రములచేఁ గాయంబువత్తోడముల్
 రాయ న్రావడె తొమ్ము మస్మధవిహారక్లేశవిభ్రాంతిచేఁ
 బాయం బాయెను బట్టగట్టెదల చెప్పన్ గోతసంసారమే
 జేయంజాల విరక్తుఁ జేయఁగదవే శ్రీ... 14

తా. ఓసాంబమూర్తీ! వివేకచింతలేశమునులేక కేవలము మహామోహ
 మను నంధకారములో మునిగి చిరకాలమునుండి మనస్సు పాపకృత్రిములను
 ఆచరించి యిప్పుడువానియందు విముఖత్వముగలిగి సంసారమనిన గోతబుట్టు
 చున్నది. ఇక నైనను మజ్జానమునిడి రక్షింపుము.

శా. నిన్నేరూపముగాభజింతుమదిలో నీరూపు మోకాలొస్త్రీ
చన్నో కుంచము మేకపెంటికయొ యీసందేహముల్లాన్ని
నా, క న్నారన్భనదీయమూర్తిసగుణాకారంబుగాఁ జూపవే
చిన్నీరేజవిహారమత్తమధుపా శ్రీ... 15

తా. ఉమాపతీ! తండ్రీ! నీరూపమెయ్యదిగా భావించి నెవింపగలు
గుదును. ఒకభక్తుడు మోకాలిని మఱియొకడు కుంచమును నిన్నుగా; భావించి
పూజించి మోక్షమును పొందినట్లు ప్రసిద్ధిగలదు. అట్టిదృఢభావమునను
బోలు కింనిజులకు చిక్కుట దుస్సరము. కన్నులకజ్జదీర నీనిజవ్యరూపమును
జూపినన్న కృతార్థునిగావించి రక్షింపుము.

పురా:— కృష్ణుడొకనాడర్జునునొక మాటసందర్భమున శివుడిచట
లేదాయని తనమోకాలిని జూపగా శంకరుడు ప్రశ్నించుమాయెను. ఒకగ్రుడ్డ
వాడొక శివాలయములోని లింగమును దడవి పూజించుచుండ కొందరు కుంచ
ము నొకదానిని జూపి యదియేలింగమనిరి. దానినేయతడుపూజించ నచట
కుంచమునకు బదులు శివలింగముండెను.

మ. నిను నావాకిలి గాపు మంటినో మరున్నీలాలకభ్రాంతిఁ గుం
టెన పొమ్మంటినో యెంగిలిచ్చి తిను తింటేఁగాని కాదంటినో
నిను నెట్లు దగ విశ్వసించు సుజనాసీకంబు రక్షింపఁజే
సిననావిన్నప మేల కై కొనవయా శ్రీ... 16

తా. త్రిపురారీ! పరమసావనుడవైన నీమహిమలు తెలియుట దుస్స
రము. ఆహాయేమిసామర్థ్యము. బాణానురుడను భక్తుడు తనవాకిట నిన్ను
కాచియుండమని నియమించెను. మను అనుభక్తుడు తనకు దూతగాజేసికొ
నెను. తిన్నడను బోయవాడు నిన్నుతనయెంగిలిహంసము తినిపించెను. దీనిని

బట్టి భక్త వశీకరుడవని తేటబడుచున్నది. నినుబోలు దయామయుండెందైన గలదా? నన్నును నిస్సంశయముగ మనిచెదవని విశ్వశించుచున్నాను.

శ్రు. రా. — బాణానురుడనువాడు శివుని తనగుమ్మంపద్ధకాచి యుండు మనికోరెను. మను అనువాడు దేవతాస్త్రికొఱకు దూతగాబొమ్మనెను.

శా. తాలక్ అువ్వగఁ జేతులూడపు కుమారారమ్మురమ్మంచు నేఁ

జాలక్ జంపగఁ నేత్రము ద్వివియఁగా శక్తుండ నేఁగాను నా

శీలం బేమనిచెప్పనున్న దిఁకనీచిత్రంబు నాభాగ్య మో

శ్రీలక్ష్మీపతిసేవితాంఘ్రియుగళా శ్రీ...

17

తా. గౌరీపతి! రాళ్ళను అువ్వనిన్ను మెప్పించుట నావశముగాదు. పసిబిడ్డను చేరబిలిచి చంపినీకు సమర్పించుట నాకుదుస్తరము. నేత్రముతీసి నిన్ను పూజించుట నాకుసాధ్యముకాదు. ఇటువంటిమహాభక్తి దుగంధరులకు శిరియగుడు విష్ణుమూర్తి మొదలయిన మహానుభావులకే చెల్లును. నాశీలమే మనియందువా, నీయొక్క కటాక్షమే నాభాగ్యమనిదృఢముగా నమ్మియుండుటయే. కావున నాలోపములనెన్నక కాపాడుము.

పురాణగాధ; — ఒకబోయవాడు మార్గస్థులగొట్టి జీవించుచుండెను. గాని కాళహస్తీశ్వరుని పూజకేయక భోజనముచేసెడువాడుకాదు. ఒకరోజున వానికి పుష్పములుదొరలేదు గావున రాళ్ళేపువ్వులని తలంచి యీరోజున బూజింపగా శంకరుడు ప్రత్యక్షమయ్యెను.

గొప్పశివస్తుడగు శ్రియగుడను రాజాయొక్క భక్తిని ఒరికిలించుటకై పార్వతీపరమేశ్వరు లిరువురు మాయవేషంబున యతిధులైవచ్చి భుజించుటకు ముందుగానే మనుష్యమాంసముతో భోజనముకావలెనని యడిగిరి వారం దులకంగీకరించి చిరుతొండకు అనుతమకుగలయొక్క పుత్రుని వరికించుపివాని

మాంసము వారికి వండిపెట్టిరి. శివుడువారి యద్వితీయభక్తికిమెచ్చి చిరుతొం
డను బ్రతికించెను.

శా. రాజు ల్మత్తులు నారినేవ నరక ప్రాయంబు వారిచ్చు సు
భోహస్తీచతురంతయానతురగీభూషాదు లాత్మవ్యధా

బీజంబులంతదపేక్ష చాలుఁ బరితృప్తిం బొందితిన్ జ్ఞానల
క్షీజాగ్రత్పరిణామ మిమ్ము దయతో శ్రీ... 18

తా. మహేశ్వరా! రాజులు భాగ్యగర్వముచే యుక్తాయుక్తి వివక్ష
లేక యుందురు. వారినిసేవింతుట కేవలము నరకప్రాప్తికే. వారుయిచ్చెడు
గజతురగ భూషణాదులన్నియు మనస్సునకు విషాదమును కల్పించునవిగాని
కాశ్వతానందమును జన్మరాహిత్యమును గలుగజేయలేవు. వానికొకనమస్కా
రము. అట్టినీచనేవల సంఘటింపక నీపాదారివిందమునందు దృష్టినిలిపి ధన్యు
నిజేయుము.

శా. నీరూపంబు దలంపగాఁ దుద మొద లేఁ గాన నీనై నచో

రారారమ్మనియంచుఁ జెప్పవు నృథారంభంబు లింకేటికిన్

స్మరంబుంపుము పాలముంపు మింక నిన్నేనమ్మినాఁడంజుమీ

శ్రీరామార్చితపాతపద్మయుగళా శ్రీ... 19

తా. లోకేశా! శ్రీరాములవారిచేత పూజింపబడిన పాదకమలములుగల
శివా! నీరూపమునకు నాదియు నంతయును నేను కనుగొనజాలను. నీవైనను
యిదినిజరూపమని నాకు చూపవు. నాతోమాటలాడవు. నేయుమాటలేల?
నీటిలో ముంచి నను సరే. పాలలోముంచి నను సరే. నీచేనాకు దిక్కుఅనియు
నన్నురక్షించుభారము కేవలము నీయందేయున్నదనియు నమ్మినాడను. నన్ను
విడువవద్దని భావము.

శా. నీకు న్మాంసమువాఢయేచి శరవా నీచేత లే దుండఁ
జో కై నట్టికుతార ముండ ననలజ్యోతుండ నీ రుండఁగాఁ
బాకం బొప్ప ఘటించి చేతిపురుక న్బ్రక్షింప కాబోయచేఁ
జేసొం పెంగిలిమాంస మిల్లు దగునా శ్రీ... 20

తా. శ్రీకంఠా! దృఢభక్తుడైన బోయవానివలె పెంగిలిమాంసము నీకు నివేదింపజాలను. అహ! భక్తిచేపరిపూరితమయిన యేపద్ధాము సైనను నీవు స్వీకరించి భక్తుని మనోభక్తుల చెల్లించుట నీకేచెల్లునుగాని మఱియెవ్వరి కగును? ఏర్పననగా నీకు మాంసముకావలెననిన నీహస్తమునందులేది యుండ లేదా? వాడియైనగొడ్డలిలేదా! కొనటియందగ్నిలేదా? నులభముగాపాకిము చేసేకొనగలవు. అట్లుకీయక ఎంగిలి మాంసము కైకొనుట కేవలము భక్తుడైన బోయనియొక్క మనస్సును తృప్తిపరిచుటకే చేసితివి. నేనునుభక్తుడనుగాన నాయందు వాత్సల్యమునిల్పుము.

పురా—ఒకబోయవాడుగలఁడు. వానిపేరు తిన్నడు. వాడు పోతి దినమును జంతుమాంసమును కూరగావండుకొనుచు వది బాగుగానున్నదిలేనిది ముందుగ రుచిచూచి యది బాగుండిన కాళహస్తీశ్వరుని కర్పించుచుండెను. అతూర బాగుగాలేదని తనకు బోధింపబడల పారవేయుచుండెనట.

శా. రాజైదుష్కృతిఁ జెందెఁ జందురుఁడు రారాజై కుబేరుఁడు
దృగ్రాజీవంబునఁగాంచెదుఃఖము కురుక్షౌసాలుఁడమాటనే
యాజం గూలెనమస్తబిధువులతో నారాజశబ్దంబు చీ
చీ జన్మాంతరమందు నొల్లనుజమీ శ్రీ... 21.

తా. మరారిప్పియా! రాజశబ్దమునినంతమాత్రమున నాకు కర్లక తోరముగనుండును. స్వామీ! రాజశబ్దమును ధరించిన చంద్రుడు దోషియై

కళంకమును జెంది. రాజరాజులను పేరుబొందిన కులేడుడు మహాదుఃఖములను పడసెను. దుర్యోధనుడు ఆరాజశబ్దమునుధరించి మదోన్మత్తుడై బంధువర్గములతో యుద్ధమునందు మడసెను. కనుక రాజశబ్దమేజన్మమందును నాకు ఖటింపకుము. (అనగా రాజులసంస్థానమునందు యీశతకమును జెప్పి ధూర్జటిమహాకవి పెనుబాములపెట్టిబడి వారియొక్క దుస్వభావములగురించి తన యనుభవమును తెల్లముగావించెను.)

పరా:—యీపద్యములను కాళహస్తీశ్వరునిపై కవిత్వముగాజెప్పిన ధూర్జటి యప్పుడా దేశములలోనుండిడు భూమికులవలనను, బంధువులవలనను, తదితరులవలనను పలుబాట్లు బెట్టిబడి మిగులవిచారించి, సమస్తమందును రోతజనింపగా కాళహస్తీశ్వరుని యాలయమునకు బోయి యిట్లు పద్యములువ్రాసెనట.

శా. రాజధాతురుడైనవో నెవట ధర్మం బుండు నేరీతి నా
నాజాతిక్రియలెర్పడన్ సుఖము మానన్ శ్రేణి కెట్లబ్బు రూ
పాజీవాళికి నేది దిక్కు ధృతినిభక్తుల్ భవత్సాదనీ
రేజంబుల్ భజియింతు రేతెఱంగునక శ్రీ)... 22.

తా. శంకరా! రాజ కేవలము న్యాయవిస్తననుడై ధనాకర్షణమే ముఖ్యముగా గైకొని దుష్కుత్తములు చేయవారంభించినవో వర్ణాశ్రమధర్మము తెల్లనడచును? సజ్జనులకు దిక్కయ్యెద? నీభక్తవరులు నిగ్గులమనస్సుతో యెట్లు నిన్నుపూజింపగలరు? గావున దుర్మార్గులయిన రాజుల బాధలనుండి రక్షింపుము.

కవి యీపద్యములోగూడ పుడమికు లన్యాయవంతులని వ్రాసెను.
మ. తక్కిగల్పిపలవత్రముల్ మెఱుగుటద్దంబుల్ మరుద్దీపముల్
కరికర్ణాంతము లెండమావులతతుల్ ఖద్యోతకీటవృథల్

సురవిధీలిఖితాక్షరంబు లనువుల్ జ్యోతాన్నపయఃపిండముల్
సిరులం దేల మదాంధు లొదురు జనుల్ శ్రీ... 23.

తా. గరళకంఠా ! జగత్ప్రభూ ! పాణిమలుచూడగా నీటిబుగ్గల
వోటివియు, మెరుగులుబెట్టిన అద్దములవంటివియు, గాలిలోని దీపపు మొగ్గల
వంటివియు, యేనుగు చెవులవంటివియు, ఎండమావులవంటివియు, బెన్నెలపు
రుగులవంటివియు, బయలులో వ్రాసిన అక్షరములవంటివియు నైయుండగా,
నిమిసమైన నిలుకడలేని మాయధనములనుగూర్చి మురియుట శేషము చెట్టితన
ముగావా ? కనుక కాశ్వతమైన ఆనందమునుగూర్చు నీకటాక్షమును వివేకి
యొన్నడును విడువదు.

శా. నిన్ను న్నమ్మినరీతి నమ్మనొరులన్ నీకన్న నాకెన్న లే
రన్నల్దమ్ములు తల్లిదండ్రులు గురుం డాపత్సహాయంసు నా
యన్నా యెన్నఁచు నన్ను సంస్మృతివిషాదాంభోధివాటించి
యచ్చిన్నానందసుఖాబ్ధి దేల్చెదొకదే శ్రీ... 24

తా. లోకేశ్వరా ! నిన్ను నమ్మినవాడను. నీకంటె ఏవిషయమందును
అధికుడులేదు. తల్లి దండ్రు గురువు సమస్తము నీవేకాని నాకువేరొందు శర
ణ్యములేదు. సంసారవంబుధమైన యిమ్ముచూపేదననుండి కాశ్వతమోక్షానంద
మును నాకెప్పుడుగూర్తువోయని యువ్వెక్కురుచున్నవాడను.

శా. నీపంచం బడియుండగా గలిగిన స్థితౌన్న మే చాలు ని
క్షేపం బబ్బిన రాజకీటముల నే వేవింపగా నోస నా
శాపాశంబులఁ జాటితిప్పకుము సంసారార్థమై బండ్లుగాఁ
జేపట్టం దయగల్గెనేని మదిలో శ్రీ... 25.

శా. నీచేరుక భవదంఘ్రితీర్థమభవన్నిష్ఠ్యాతతాంబూలముల్
 నీపల్లెంబుప్రసాదముం గొనికదా నే బిడ్డగ్నాడ న
 న్నిపాటిం గరుణింపు మోప నిశ నే నెవ్వరికిం బిడ్డగా
 జేవట్టం దగుఁ బట్టి మానదగ దో శ్రీ... 26.

తా. మహేశ్వరా! నీపారతీర్థప్రసాదనియమంబుల దప్పక నిన్ను
 రాధించుటచే నీపుత్రుడననిచెప్పుకొనుటకు అర్హుడనైయున్నాడను. నీకటా
 క్షమునకు పాత్రుడను. నాయట్టిదీనుని విడుచుటభావ్యముకాదు. శరణుంటిని
 కాన రక్షింపుము.

శా. అమ్మా యయ్య యటంచు నెవ్వరిని నే నన్నన్యవా నిన్ను నే
 నుమ్మా నీమది దల్లిదంకుల నటంచు న్జూడఁగాఁబోకు నా
 కిమ్మై దల్లియుఁ దండ్రీయున్ గురుఁడు నీవేకాకసంసారపుం
 జిమ్మంజీఁకఁటిగప్పినన్ గడవునక శ్రీ... 27.

తా. పార్వతీపతి! మాయసంసారవ్యాపారమునందు పర్తించునపుడు
 అమ్మా, యయ్య, యనియొప్పురినినేను పిలిచినను అందుప్రకాశించు మహద్వ
 స్తువునీవైయుండుట గురైరిగి నీయందు భావమును నిలిపి పిలుచుచుంటినిగాని
 అన్యముగాదలంపకుము. తల్లియు దండ్రీయు గురుడును సమస్తమునునీవే.
 అజ్ఞానమును సంధకారము నన్నొకవేళ చుట్టినను దానిని విడలించి నన్ను దరి
 జేర్చుము. (K. S. P.)

మ. కొడుకుల్ పుట్ట రటంచు నేస్తు రవివేకు బ్రీవనధ్రాంతులై
 కొడుకుల్ పుట్టరె కారవేందున కనేకుల్ వారిచే నేగతుల్
 వడసెం బుతులులేనియాశుకునకున్ బాటిలైన దుర్గతుల్
 చెడునే మోక్షపదం బపుల్రోకునకున్ శ్రీ... 28.

తా. పాపనమూర్తి! అజ్ఞానులు కొందరు విష్ణులకలుగలేదని పామర
సృష్టిచే మనోవ్యధను పొంది పట్టుకొందురు. ధార్మరాష్ట్రానకు పెక్కుమంది
కుమారుండియు నాపుత్రులచే తానేమియుఁదరింపబడెను. అపుత్రుడైనక్రితక
మహామునికి యేమి యాపదవాటిల్లెను? కనుక అది వెట్టిభ్రాంతి. జ్ఞానపుత్రుడే
పుత్రుడు. తన్ను భవసాగరమునుండి లేల్చు నుజ్జానమే నిజమైనపుత్రుడు.
(కొం. నూ. ప్ర.)

పురాణాధా: — భారతములో మిగులప్రసిద్ధికెక్కిన ధృతరాష్ట్రానకు
నూరుమందికొమరులు గలరనియు వారందరునుగూడ దుర్మార్గులేయనియు
వారివలన తండ్రిమిగుల కష్టములనుభవించినాడనియు జెప్పబడియున్నది.
పుత్రులులేని కుతుడు మిగులనుభించెను.

మ. గ్రహదోషంబులుదుర్నినిమిత్తములునీకళ్యాణనామంబుపరి
త్యహముం బేర్కొనును తత్తమోత్తముల బాధంబెట్టఁగానో
పునే, దహనుం గప్పఁగఁజాలునే శిలభసంతానంబు నీసేవఁజే
సి హతకేళులు గారుగాక మనుజుల్ శ్రీ... 29

తా. లోకారాధ్య! అంగారకాది గ్రహములుగాని భూతప్రేతపిశా
చములుగాని దుశ్శక్తునములుగాని మంగళప్రదమైన నీనామము నుచ్చరించువా
రిని బాధింపనేరవు. ఎట్లనగా అగ్నిహోత్రునిపైవ్రాలినమిడుతలదండువలెనే.
మ. అమగంబోనిక నన్యమార్గరతులం బ్రాణావనోత్సాహివై
యమగంబోయిసఁబోదు నీదుపదపద్మారాధక శ్రీశ్రీయు
న్నెడకు న్నిన్నభజింపఁగా గనియు న్నాకేలాపరాపేక్షకో
రెడిదింకేమి భవత్ప్రసాదమే తగున్ శ్రీ... 30

తా. ఆపదోద్ధారకా! కుణమాత్రమైన యీప్రాణిని నిలుపుమని యీ
యిహవిలాసములను పెంపునేయమని రిత కోరికలు కోరనుగాని శ్రేయమునీప

దధ్యానానందమును సద్భక్తిగోష్ఠియు నీమహావ్రసాదమును నిరంతరముగోరుచుండును.

మ. మదమాతంగము లందలంబులు హరుల్మాణిక్యముల్బల్లకులముదితల్ చిత్రదుకూలము ల్పరిమళంబు లోక్షమీజాలునే మదిలో వీని నవేక్షనేసి నృపధామద్వారదేశంబుగా చి దినంబుల్ నృధపుత్తురజ్ఞు లకటాశ్రీ... 31

తా. చంద్రమాళీ! మణిమాణిక్యములు, గజకురగాదులు, పరిమళవ్యాపారములు, కాంతారత్నములు మున్నగునవి కొదవలేకయుండునని మహాభాంతులతో నజ్ఞానులుకొందఱు రాజునన్నిధానములబడి యొడలెఱుంగక పర్తింతురు లేక మైనను నిన్ను ధ్యానింపరు. అట్టివారికిమోక్షముచేకూడనా? అట్టి దుర్దశలెప్పుడును నాకు గలిగింపకుము.

శా. యోసీకోయదు కామినీదనులతారుణ్యరూపాఖ్యంబులక బాసీపాయదు పుత్రమిత్రజనసంపద్భ్రాంతి వాంఛాలతల్ కోసీకోయదు నామనం బకట నీకుం బ్రీతిగా సత్కిరీయల్ చేసీచేయదు దీనిత్రు ల్లణపవే శ్రీ... 32

తా. భక్తవత్సలా! దారాపుత్రాదులయందు మోహవేశపరవశయై యంతకాల మనుభవించినను, తెంపుడేసి వైరాగ్యముతో వారి విడిచిపెట్టలేదు. అట్టి యీమనస్సును పవిత్రముచేసి, మోక్షేచ్ఛను పొందించి రక్షింపుము.

శా. ఎన్నే స్థండితి నేమిగంటి మిఁక నే నెవ్వారి రక్షించెడక నిన్నే నిష్ఠ భజించెద నిర్గుపమోన్నిద్రాప్రమోదంబు నా కెన్నం డబ్బెడు నెంతకాల మిఁక నే నిట్లున్న నే మయ్యెడిం జిన్నంబుచ్చక నన్ను నేలుకొనవే శ్రీ... 33

తా. దయావిధి ! పెద్దకాలమునుండి యింతవరకు జీవించి నేనేమిఁకు నకార్యముచేసితిని ? ముందేమిచేయగలను. కాలము వ్యర్థముగా బోవుచు న్నది. ఇట్లుండిన నాగతియేమగును ? ఈపాటికైనను, నాకు ప్రసన్నుండ చై జీవన్ముక్తుడను గావింపుము. నన్ను చింతిలజేయకుము.

శా. చావం గాలము చేరువౌ టెఱిగియుం జాలింపఁగాలేక త

న్నేచైద్యుండుచికిత్సఁబోవఁ గలఁడోయేమందురక్షించునో
యేవేల్పుకృపజూతురొయనుచు నిన్నింతై నజింతింపఁ దా
జీవశాస్త్రముఁ జేసికొన్నయతియున్ శ్రీ... 34

శా. వృత్యుంజయా ! జగద్యాపారమునుండి తొలగినాకు మోక్ష మేగాని మఱియేమియు వద్దని పలికెడు యతీశ్వరుడుగూడ దేహరొగ్యము తప్పినపుడు మరల జీవితమందాసక్తి గలిగి వైద్యచికిత్సలమఱిగి మోహమునకు లోనగును. దృఢైక్యరాగ్యముగలిగి నీకటాక్షమును సంపాదించుట సామాన్య మా? కాళున తండ్రి ! నాచిత్తమునుచెదరనీయక కృతార్థుడను జేయుము.
కొం. నూ. పృ

మ. దివిముం జిత్తిములో సువర్ణముఖరీతిరప్పిదేశామృతా

ననమథ్యోల వేదికాగ్రమున నానందంబుం బంకజా

సననిష్ఠ న్నినుఁ జూడ గెన్న నదివో సౌఖ్యంబు లక్ష్మీవిలా

సిరిమాయాచటనల్ సుఖంబు లగునే శ్రీ... 35

తా. కైలాసపతి ! అనుదినమును నీక్షేత్రవాసినయైన సువర్ణముఖి యందు స్నానమాచరించి తన్నదీతీరమునవిలసిల్లు మామిడితోటయందున్న తిన్నెపైనిశ్చలదీత తో గూరుచుండి యోగనిర్భయండు నిన్ను సందర్శించిన జన్మ జన్మకాని తక్కిన మాయాస్వరూపలక్ష్మీకైలాసముల కూరక మఱియు టలేటికార్యము ? అట్టి కాశ్యతానందమును నాకు లభింపజేయుమని పొర్చిం చెదను.

పురాణగాధ:—కాళహస్తీయనుగ్రామములో పూర్వమునదిలేదు. పసిష్టమహాముని యాత్రేత్రమున కొకప్పుడు పచ్చి నదిలేనందున శంకరుని గూర్చి తపముచేయ శంకరుడు మందాకినీనదిని పంపెను. ఆయెటినుండలి నీరు నువర్ణమువలె రంగుగల్గియుండుటచే నువర్ణముఖియని పేరువచ్చెను.

శా. ఆలంచు న్మౌడఁగట్టి దానికినవత్య శ్రేణిఁ గల్పించి త

ద్భాలవ్రాతము నిచ్చిపుచ్చుకొను సంబంధంబుగావించి యా
మాలర్కంబున బాంధవంబనెడి ప్రేమంగొందఱుం ద్రిప్పఁగా
నీలస్నీలయమర్చిన ట్లాసఁగితో శ్రీ... 86.

తా. కాలకంఠా! భార్యయనెడు ఒకగుడికఱ్ఱను నామెడకుబంధించితివి. అంతటితోబోనీయక సంతానములనుగల్పించి లోకబంధములలో మునుంగ జేసి లెఱపిలేనిచింతలలో నామనస్సును దోగిసిల్పుచ్చితివి. ఈబాధనుండి నీచెవుడు తప్పించెదనో యని ప్రార్థించుచుంటిని.

మ. తనువే నిత్యముగానొనర్చు మదిలేదా చచ్చి జన్మింపకుం
డనుపాయంబు ఘటించుమీ గతులరెంటన్నేర్చు లేకున్న లే
దని నాకిప్పుడెచ్చెప్పు చేయఁగలకార్యంబున్న సంసేవఁ జే
సినినుం గాంచెదఁగాక కాలముననో శ్రీ... 87.

తా. నాగభూషణా! ఈశరీరమును కాళ్యతముగానైన నిలుపుము. లేదా చనిపోయినతరువాత, తిరిగి గర్భవరకములో పడకుండనైనకీయుము. ఈరెంటియందు నీకునమృతలేనిచో చెనుచెంటనే నాకు చెలువుము. అటునీ మ్రుట వాళ్లకివంచనలేక నీవేవజేసికొని నిన్నుగాంచ ప్రియర్పింతును.

మ. పదునార్గలేమహాయుగంబు లొక భూపాలుండు; చెల్లించెన
యుద్ధయాస్త్రాచలసంధి నాజ్ఞనొకఁ డాయుష్మంతుడై వీరి

యభ్యుదయం బెవ్వరుచెప్పఁగావినరొ యల్పుల్గుత్తులై
యేల చ, చెచ్చదరో రాజులమంచు నక్కటకటా శ్రీ... 38.

తా. కూలపాణి ! హరిశ్చంద్రుడు మొదలయిన మహాచక్రవర్తి
యుగాదులు రాజ్యమీపాలనచేసి యశోధనమున 'దులదూగిరను పృసిద్ధచరి
త్రములు లేటపడుచుండగా కించిజ్ఞులగు రాజులు తామేమో ఘనులమని
విజ్ఞప్తిగుట తగునా ?

పురాణగాధ:—పూర్వము హరిశ్చంద్రుడను నొకగొప్పచక్రవర్తులు
సప్తద్వీపములతోగూడిన పుడమినంతయు పరిపాలించి అఖండైశ్వర్యముల
వసుభవించి యొక్కగడ్డిపరకగూడ దీసికొనిపోలేకపోయిరి. అటువంటిసమ
యమున నూరేండ్లుగూడ పూర్తిగాజీవించనిరాజులుకొందరు తామెంతో
గొప్పవారమని గర్వపడుచు శివునియారాధించుట పూర్తిగామాని మిగుల
పాపములను జేసి చనిపోవుచున్నారు.

శా. రాజన్నంతనెవోవునా కృపయు ధర్మం బాభిజాత్యంబు వి
ద్యాజాతక్షమ సత్యభాషణము విద్యవ్యిత్రాసంరక్షయున్
సౌజన్యంబు శ్మతం బెఱుంగుటయు విశ్వాసంబుగాకున్న దు
ర్బిజశ్రేష్ఠులుగాఁ గతంబుగలదే శ్రీ... 39.

తా. మహాదేవా ! రాజశబ్దము ధరించి సింహాసనముపై కూర్చుండి
నంతమాత్రముచే ధర్మాచరణమును సత్యసంధతయు సాధుభాషణము మున్న
గుసద్గణాభ్రంజము విడువవలయునా ? సత్కిర్తిపంతులగు చక్రవర్తు లెందరు
లేరు ? అట్టిభాగ్యము నీచాధములైన రాజులకు పట్టుబడదు.

మ. మును నీచే నపవర్గరాజ్యపదవీమూర్ధాభిషేకంబు గాం
చిన పుణ్యాతులు నేను నొక్కనరివో చింతించి చూడంగ నె
ట్లనినం గీటఫణింద్రాప్తోతమదవేదండ్లోగ్రహింసావిచా
రినిఁ గాఁగా నినుఁ గానఁగాక మదిలో శ్రీ... 40.

తా. మానివంద్యా! పూర్వము మహాతపోధనులైననీయొక్క కటాక్షమును గాంచి సిద్ధులైన మహాత్ములతో నేను సరిపోలుదును. ఎట్లనగా సాలెపురుగు, సర్పము, యేనుగు మొదలగు జంతుసమదాయములు మనస్సిద్ధిగా నిన్ను పూజించి ముక్తినిబొందలేదా? అట్లే నాశక్తికొలంది నిన్ను పూజించితిని. నాకు మోక్షమునిమ్ము.

పురాణగాధ:—సాలెపురుగు, సర్పము, యేనుగు, చెంచు మొదలగు వారికథలు 18 వ పద్యముచివరను వ్రాయబడియున్నవి.

మ. పవమానాశనభూషణప్రకరము ల్భద్రదేభచర్యంబు నా

టవికత్వంబు ప్రియంబులై భుజగసుండలాటవీచారులన్

భవదుఃఖంబుల బావుటావ్వగొలదిం బాటించి కైవల్యమి

చ్చి వినోదించుట కేమికారణమయా శ్రీ) 41.

తా. మన్మథాంతకా! లెస్సగా సర్పములను ఆభరణములుగా నీవు భరించుటచేతను, గజచర్మమే వస్త్రముగా కలిగియుండుటచేతను. అర్జునుని పాశుపతమిచ్చిననందర్భమున కిరాతజేషధారివైయుండుటచేతను, నీవతిశ్రీతితో సర్పమును, ఏనుగును, ఎఱుకువానిని రక్షించితివి. లేకుండిన నెట్లుగల్గును? అనగా నీవిలాసము పెక్కుభంగులుగానుండుననియు నీభక్తులయెడల జాతి మతభేదములు పాటించక సమరసభావముతో పాలింతువని నమ్మెదను.

మ. అమరస్త్రీలరమించినం జెడదు మోహంబింతయుంబ్రహ్మప

ట్టము సిద్ధించిన లాసదీప్తిదు నిరూఢక్రోధమున్ సర్వలో

కములన్నింగిన మాన దిందుగల సౌఖ్యంబౌల్ల నీసేవజే

సి మహాపాతకవారాళిఁ గడతున్ శ్రీ... 42.

తా. జేపజేవా! రంభా, యూర్యశీమొదలగు జేవతాస్త్రీలను గూడి నప్పటికి మోహపికాచము విడదు. స్వర్గసింహాసనము లభించినను ఆకాపాశ

ములేగదు. లోకములన్నియు దిగమిగిలినను కౌశిధమహాకృతువునమయదు.
శనుక వానిని దూరముగాదోలి నిరంతరానందహాయికముగు నీనిశ్చలసేవనొన
ర్చినాయొక్క మహాపాతకములను బాపుకొనజూతును.

మ. చనువారిం గని యేఘ్నువారు జముఁడా సత్యంబుగావత్తుమే
మనుమానం బిఁకలేదు సమ్ముమని తారావేళనారేవునన్
మునుఁగంబోవుచు బాసనేయుటనుమీ ముమ్మాటికిఁజూడఁ
గా, చెనఁటు ల్లానరు దీనిభావ మిదిగో శ్రీ... 43.

తా. సాధురక్షకా! చనిపోయినవారినిగూర్చి పామరులుకొందరు
వృధాదుఃఖములపాలైయుందురేగాని మృతిదినమున తామాచరించు స్నాన
ముయొక్కభావమును గుర్తెరుగరే. ఏమనిన మృతికొనినవారిపలెనే జీవిం
చినవారును కొంతకాలమునకు లోకమునువిడిచెడువారని జానిభావము.
ఎవ్వరును కాశ్యతముగనుండువారులేరు. నీవొక్కడవే కాశ్యితుడవవు. అట్టి
దుఃఖమునువిడచి నిష్క్రూరించివచ్చో కాశ్యతానందము సిద్ధించుననిభావము.

మ. భవదుఃఖంబులు రాజకీటములనేఁ బ్రార్థించినం బాయునే
భవదంఘ్రిస్తుతిచేతఁగాక విలసద్బాలక్షుధాక్షేత్ర దు
ప్తవిధు ల్మానునె చూడ మేఁకమెడచంటం దల్లికారుణ్యదృ
ష్టివిశేషంబున నిచ్చుచంటబలె నోశ్రీ... 44

తా. కలుషహరణా! ఎన్నటికినిపాయరాని యీజన్మదుఃఖసాగరము
పకుప్రాయులైన రాజాధములను కొలిచినంతమాత్రమున చాలతరమా?
సర్వాంతర్యామివైన నీనేవక్షియక తరుణోపాయము కలంగదు. జగద్రక్షుకుడ
వైననిన్ను విడచి యల్పలనాకృయించినచో అల్పభాగ్యములే సిద్ధించును.
ఎట్లనిన మేకపిల్లలు తల్లియొక్కపాదుగునపాలుకుడిచిన యాకలిదీరునుగాని
మెడభాగమందలి చన్నులుకుడిచిన నాకలిదీఱదు. నిశ్చలానందస్వరూపుడవై
ననిన్ను పాసించినచో భక్తులును సత్ప్రియానందస్వరూపు లగుదురు.

మ. పవీ పుష్పంబగు నగ్నిమంచగు నకూపారంబు భూమిస్థలం
బవు శత్రుం డతిమిత్రుఁడౌ వివము దివ్యాహారమా నెన్నఁగా
నవనీమండలిలోపలకా శివశివేత్యాభాషణోల్లాసికిన్

శివ నీనామము సర్వవశ్యకరమా శ్రీ... 45.

తా. పరంధామా! నిరంతరమునీయెడ దృఢవిశ్వాసముగలిగి తూరిం
మహాభక్తులకు నరకబోవువక్త్రాయాధము పుష్పమగును. దహింపజీయు అగ్ని
మంచుగా మారిపోవును. తరించరాని సముద్రమును భూభ్రదేశముగామారి
పోవును. బాధకుడగు మహాశత్రువు మిత్రుడుగా మారును. మ్రొంగరానిది
షమమృతమగును.

శా. లేవోకానలఁ గంధమూలఫలముల్ లేవో గుహల్ తోయ
ముల్, లేవోయేఱులఁ బల్లవాస్తరణముల్ లేవో సదాయా
త్మలో, లేవో నీవువిరక్తులన్మనువ జాలింబొందిభూపాలురక
సేవ లేయగఁ బోదు రేలొకొ జనుల్ శ్రీ 46

తా. ధైర్యపంహారా! తమయొక్కకాలమును వ్యర్థముచేసి మోక్ష
మార్గమును లేకమును విచారించక క్షణభంగురమైన ప్రాణిని పోషించుటకు
నీచపురాజులనెంచసేలే? సుఖముగా, నిర్విచారముగా, జన్మసార్థకముగా
నీవుసృష్టియందు దయచేసీయున్న కండమూలాదులభక్షించుచు, నదులయందు
గల మధురోదకముల పానమునీయుచు, గుహలయందు, నీరపోనివ్యయందుకా
లముగడుపుట మేలుకాదా?

మ. మునునే బుట్టినపుట్టులెన్నిగలవో మోహంబుచేనందుఁ జే
సినకర్తంబులప్రోవు లెన్నిగలవో చింతించినం గాన నీ
జననంజేయని యున్నవాఁడ నిదియేచాలింపవే నిన్నుఁ గా
ల్చినపుణ్యంబునకుం గృపారతుడవై శ్రీ... 47

తా. గారీమనోహరా! ఇంతకుముందెన్ని జన్మలైనవో, ముందుకానున్నవో, యెంచజాలను. నిన్నుభక్తితోచాలకాలమునుండి పూజించుచు, నీపాదములారాశ్రయించిన నానుకృతమునకు దయారసము చిలికి ముందెన్నటికి గర్భనరకప్రయాసమును నాకు సంభవింపకుండునటుల జేయుము అనగా యిదివరకు నీసేవలేకుండుటచే నీజన్మతటస్థించెను. ఇప్పుడు నీసేవసేయుచుంటినిగాన నాకు జన్మరాహిత్యము గలుగజేయుమని ప్రార్థించుచున్నాను.

మ. తను వెందాక ధరితిగ్నించు నను సందాక నృహలోగదీ

పనదుఃఖాదులఁ బొందకుండ ననుకృపాదృష్టి వీక్షించి యా
మెరుక నీ పదపద్మము ల్దలంచుచు నివ్వెప్రసాదపంచంబుఁ బా
సినచిత్తంబున నుండఁజేయఁగదవే శ్రీ... 48

తా. దయామయా! నాశరీరమంతకాలము నిలిచియుండునో యంతకాలమును లోగపీడికునిగను, విచారగ్రస్తునిగను జేయక, నీపదపద్మానక్తి పెంపొందజేసి తదనంతరము ముక్తునిగాజేయుము.

మ. మలభూయిష్టమనోదధామము సుషుమ్నా ద్వారమోయా
రుకుం, డలియో పాదకరాక్షియుగ్మములుపట్కంజంబులో
మోముదా,దలజంబో నిటలంబుచంద్రీకళయో సంగంబు
యోగంబుగా, సిలిసేవింతురు కాంతలన్ భువిజనుల్ శ్రీ...

తా. త్ర్యంబకా! మాయాబిలాసములతోగూడి నరకమను సముద్రములోనునుగజేయునట్టియు ఏహ్యస్పదమైనట్టియు నారీమణులపొందు మహాపదవిగాభావించి మూఢులు నదా మోహవేకులగుచుందురు. ముక్తికిదూరులగుచురు. అట్లుగాక నద్గురుపాదారవిందముల నాశ్రయించి నిర్మలదీక్షతో జేదవేద్యుండవై స్వయంప్రకాశుండవై సహస్రారకమలమునవికసించు నిన్నుగాంధరాదా! అనగా విషయవాసనారహితునిజేసి నన్ను బ్రోవుమని భావము.

మ. జలకంబుల్ రసముల్ పనినూనములు వాచాబంధముల్ వా
ద్యము, ల్కలశబద్ధధ్వను లంచితాంబర మలంకారంబు దీపు
రైఱుం, గులు నై వేద్యము మాధురీమహిమగాఁ గొల్తు
న్నినుక భక్తి రంజిల దివ్యార్చనగూర్చి నేర్చినక్రియ శ్రీ

తా. శంభో! పూర్వజన్మనుకృతపరిపాకముచేత నేటికి నద్దురు బోధ
పలననాకు లభించిన నీయారాధనయందు సమస్తోపచారములను జూపుచునా
శక్తికొలిదిని నీలములను నడపుచుకాలము పుచ్చుచుంటిని. ఇందలిలోపము
లెల్లను మన్నించి నావిన్నపమంది కృతార్థుని జేయుము.

శా. వలీల న్నుతియింపవచ్చు నుపమోత్పేక్షాధ్వనివ్యంగ్యశ
బ్దాలంకారవిశేషభాషల కలభ్యం బైననీరూపముం
జాలుంజాలుఁ గవిత్వము న్నిలుచునే సత్యంబు వర్ణించుచో
చీ! లజ్జింపరుగాక మాదృశకవుల్ శ్రీ)... 51.

తా. వేదవేద్యా! మహాకవులెందఱేనియు నీమహిమలను వర్ణింప
దొడంగిరి. దేవతలు సహితము నీతత్వమును తెలియ యత్నించిరి. కాని సం
పూర్ణమనోరథ సిద్ధులగుట తెలియరాదు. అట్టివిషయమున ననుబోటికించిజ్ఞుల
కెట్లు సాధ్యమగును? నీమహిమనీకేరెలియును గాని యొరులకు దుస్తరము.

శా. పాటుం బువ్వయు బెట్టెదం గుడువరాపాపన్నరాయన్న లే
లే లే మృగ సరంటిపండ్లుఁ గొనితే లేకున్న నే నొల్లినం
టే లాలింపరే తల్లిదండ్రు లపు డట్లే తెచ్చి వాత్సల్య ల
క్ష్మీవీలాపచవంబులం గుడువరా శ్రీ)... 52.

తా. కపాలపాణీ! లోకమునందు తలిదండ్రులు తమబిడ్డను ప్రేమతో
తెచ్చురచ్చుని పిలిచినపుడు వాడతిచలమున తనకుగావలసినఫలాదులను తెచ్చి

యన్నుని చట్టుబట్టినయెడల వాని మొట్టమొత్తము దీర్చబోయితిని నీవుత్రుడవైన
నేను ముక్తిని పొందగనుచు కోరితిని కావున నాకోరిక చెల్లింపుమని భావము.

మ. కలలంచున్మృతసంబులంచు గృహయోగంబంచుసాముదిగింకం
బులటంచుం దెవులంచుదిష్టమనుచు న్నూతంబులంచున్విహ
దులటంచు న్నిమిషార్థజీవనములందుం బీతిఁబుట్టించి యీ
సిలుగుల్ పొగిలుల కెన్ని చేసితివయ్యా శ్రీ... 53.

కా. అంబికేశ్వరా! ఈజీవులనేలబుట్టించితివి. అట్లుబుట్టించుటయే
గాక మహాగాధలుగ, సాముద్రకములవియు గ్రహములవియు దుశ్శకునముల
వియు తెఱపిలేని సంకయమహారణ్యములను గల్పించితివి. నీవిలాసములద్భుత
ములు. నీకటాక్షములేనివో నిట్టియంద్రజాలమును గ్రహించుటయెవ్వరికేని
సాధ్యమా? కనుక తండ్రి నన్నుచూయను బడద్రోయక జ్ఞానచంద్రికనిదియు
ధరింపుము.

మ. తలమీఁదం గునుమప్రసాద మలికప్థానంబుపై భూతియున్
గళసీమంబున తండ నానికతుడ న్నంధప్రసారంబు లో
పల నై వేద్యముఁ జేర్చు నేమనుజుఁ డాభక్తుండు నీకెవ్వడుం
జెలికాఁడై విహరించు రావ్యగిరిపై శ్రీ... 54.

కా. మేరుధన్వి! ఎవ్వడు శివారాధనపరుడై భస్మరుద్రాక్షధారణ
గలిగియుండి నీతత్వపరిశీలన జేయుచు నీద్రుపాదమును స్వీకరించుచు పాపన
వృతుండగునో వాడు తప్పక నీసన్నిధానమును పంపాదించగలడు. పామరు
లకు చేకూరదు.

కా. ఆయుఁ బిడ్డలు మిత్రులున్ హితులు నిష్టార్థంబు లీనేర్తు రే
వేళ న్నావరి భజింపఁ జాలివడ కావిత్కృతమోదంబునం

గాలంబెల్ల సుఖంబు నీకు నిక భక్తశ్రేణిరక్షింప కే

శ్రీ లెవ్వరికి గూడఁబెట్టెదవయా శ్రీ... 55

తా. మరొకరియ! దారాపుత్రాదులయందు చిరకాలమునుండి పాదుకొనియున్న మోహమనుపాశమును దెంచి, వైరాగ్యమువహించి, సన్మార్గముననుసరించి, నిన్ను సేవించు భక్తవరుల పరిచర్యలకానందించి, నీ యధీనమందు విలసిల్లు మహాభాగ్యముల కరుణించి యొసంగక యొలులెవ్వరికిగూడఁ బెట్టెదవు? కనుక నీభక్తుడనుగాన నన్ను విడువక గావుము.

మ. సులభుల్కార్థులు సుత్రమోత్రములు రాజుల్లని యేనేళి న
న్నలతం బెట్టిన నీపదాబ్జములఁ బోయఁ జాల నేమిచ్చినం
గలధౌతాచల మేలు టంబునిధిలోఁ గావుండు టబ్బంబుపైఁ
జెలు వొప్ప న్సుఖియింపఁ గాంచుట సుమీ శ్రీ... 56.

తా. వ్యవభవాహనా! ఏరాజులుగాని బలవంతముగనైన నాశేమే మిసమర్పించినను ఆవస్తాపులకు నేను దృష్టిపొందువాడనుగాను. నీపాదకమలముల నర్పించి మహానందజలధిలో నోలలాడుచు జన్మరాహిత్యమును మహాపదవికే యాశించియుంటిని.

పురాణగాధ:—శివునిభార్యయు దక్షునికొమరితయునగు సతీదేవి దక్షుడుగావించిన యజ్ఞములో పాణిత్యాగముచేయగా శంకరుడు వైరాగ్యముతో పద్మాసనముచేసికొనిగూర్చుండి ఆత్మనుసంధానముచే అఖండానందస్వరూపుడై యుండెను.

శివపురాణమునందిట్లు చెప్పబడియున్నది. నూరుబిగ్గొక్కలములొక విష్ణుకల్పము నూరువిష్ణుకల్పము లొకశివకల్పము నూరుశివకల్పములుజరిగిన మహాప్రళయముకలుగును. అంతట నీభూలోకమంతయు జలస్రోతయముగా మహానముద్రయ్యునుండి శివుడు శంఖమూడును.

మ. కలధాతాద్రీయుఁ యస్థిమాలికయు గోగంధర్వమున్పుష్కయుం
బులితోలుంభసిరంబుఁబాఁపతొడవుల్పొకుండఁదోఁబుట్లకై
తొలి నేవారలతోడఁ బుట్టఁగఁ గళాదుల ల్లలై మేలయ్యెనా
సిలువు భూరముచేసికొం పెఱిఁగియే శ్రీ... 57.

తా. విశ్వేశ్వరా ! నీవు బహువమత్కరింపనితోమమన్నది. ఏల
వనగా పెండికొండయు పుర్రెలహారమును చంద్రశతయును మొదలగు పమ
స్త సామగ్రియు నీవేఅనుభవింపుచూ పాలపెట్టుటకు నీతోమరియెవ్వరిని
జనింపజేయవైతివి. అనగా ఈశ్వరుడు స్వయంభువునియును ఎందుకాచిన
నతనితో సమానులు మఱియెవ్వరులేరనియు సర్వాధిపతియతడే యనియు,
నిట్టిస్వాతంత్ర్యముగలశివుడే మోక్షప్రదాతయని తాత్పర్యము.

పురాణగాధ:—మొదట బ్రహ్మకు అయిదుతలలుండెడివి. దక్షుని
కొమరితయగు సతీదేవిని శివుడు వివాహముజేసికొనుసమయమున బ్రహ్మపు
రోహితుడుగానుండి యామెను మోహించెను. అది శివుడుగనిపెట్టి తనచే
తితో గొట్టగా మధ్యతలతెగి శివునిచేతికంటుకొనెను. అంతట బృహస్పతి
శివునికిట్లుచెప్పెను, ఈపుట్టెనుబట్టుకొని విక్షమునకై బయలుదేరుము. అంత
సేవర మొదట నీకు దీనియందు భిక్షముపెడుదురో వారికిదోషమంటుకొనును
నీకు దోషముండదు. అంత ప్రతివారును తమభార్యలకు పుర్రెతోభిక్షము
వకువచ్చినవారికి విక్షనిడవలదని యాజ్ఞాపించిరి. గాని లక్ష్మీదేవికీమాత్రము
దెలియక యామెముత్యములు భిక్షనిడగా శివునిచేతిబ్రహ్మకపాలమూడి
పోయెను.

మ. శుశ్రేణులభ్యాసము శాస్త్రుగరిమ లోభింపి తత్వంబులన్
మతినూహించి శరీర మస్థిరము బ్రహ్మంబెన్న సత్యంబుఁగాం
చితి మంచున్ సభలన్ వృధావచనము ల్చెప్పంగనేకానిని
ర్జితచి త్తస్థిరసౌఖ్యముల్ దెలియరో శ్రీ... 58.

తా. గంగాధరా ! మేము వేదాధ్యయనసంపన్నులమనియు మహాతత్వజ్ఞులమనియు బ్రహ్మత్యముమాకు సిద్ధించినదనియు సభాస్థానములపండితులు పరిగల్గుములువచించుటేకాని నిశ్చలభక్తితో నీయందు మనస్సునిలిపి నీకటాక్షమును పొందలేదు. సంశయములను విడువలేదు.

మ. గతి నీ వంచు భజించువార లవవర్గం బొందఁగానేల సం
తతముం గూటికినై చరింప వినలేదా యాయురన్నంప్రియ
చ్చతియంచు నొకటవెట్టఁగా శ్రుతులుసం సారాంధకారాభి
దూ, సి తదుర్తార్థులు గానగానబడవో శ్రీ) 59

తా. దైవరాయా ! ననుస్తజగంబులకు కర్తనై జీవకోటిలన్నిటికి
సృష్టిసీతలయ హేతు భుతుడనై నీవుండగా నిన్నునమ్మి భజించెడు భక్తులు
విగతదోషులై ముక్తిని వడయుచుండగా గాంచియు పామరులు కొండలు
తమయందే కర్తృత్వమును వహించి ఉదరపోషణార్థమై జన్మధరించినట్లు
భావించినిన్ను మఱచి వృధాకాలము గడపుదురు. ముందుగతిగానలేదు.
వేదమందు దృఢమైన విశ్వాసముంచలేదు.

మ. రతిరాజద్దతిమోహ నొక్కమఱిగోరాజాశ్వు నిన్నొక్కబో
సతఁ డాదర్శకు వేగనోత్రఁగవయంబాబోతునుం దాఁకియు
గృతఁబోరాడఁగ నున్న య న్నడమిలేఁగల్వోలె శోకానల
స్థితిపాలై మొఱవెట్టినన్ మనుషవే శ్రీ)... 60.

తా. దీనచింతామణీ! మన్మథుడు నీకువిరోధియగుటచే నీసంబంధమైన
భక్తులను నీయడల నిశ్చలభక్తి చెందనీయక చిక్కులు బెట్టుచుండును. అను
గృహనిగ్రహసమర్థుండవైన నీకు మాబాధలు మాన్ప తృణకుల్యములుగదా!
కావున నామనంబున నేవికారములు నిలువనీయక భక్తి దృఢపఱచి శత్రుబా
ధలనుండి రక్షించుటకు పాఠింపెదను.

శా. అంతా సంశయమే శరీరఘటనం బంతా విచారంబై లో
 నంతా దుఃఖపరంపరాద్భుతమే మేనంతా భయభాగ్గితమే
 యంతా నాంతశరీరశోషణమే దుర్వాప్యపారమే దేహికిన్
 జిత నిన్నుఁ దలంచి పొందగు నదుల్ శ్రీ... 61.

తా. బ్రహ్మాండనాయకా! ఈపాపిష్టిశరీరము శేవలమోగపీడిత
 ము దుఃఖనిలయము మనస్సు జూచినా సంశయములతో నిండియుండును.
 నిరంతరము అనేకబాధలతో కుష్కించుచుండును చేసెడిదంతయు దుర్వాప్య
 పారమేకాని స్తోమి లేక మైననంటదు. ఇట్టిదుర్దశనుమాన్వి నీపదపద్మముల
 నిశ్చలభక్తినిలుపుము.

శా. సంతోషించితిఁ జాలుఁజాలు రతిరాజద్రావిరసౌఖ్యంబులక
 శాంతిం బొందితిఁ జాలుఁజాలు బహురాజద్రావిరసౌఖ్యంబు
 లన్, శాంతిం బొందెదఁ జావుబ్రహ్మపద రాజద్రావిరసౌఖ్యం
 బు నిశ్చింత స్వాంతఃక నాదు నీకరుణచే శ్రీ... 62.

తా. జగద్రీక్షకా! ఇంతకుమున్ను యిహలోకనుభవిలాసముల మఱిగి
 నానావ్యాపారముల దిరిగి యుండును కొఱగాక తఱుణోపాయముకొఱకు
 నేటికి గన్నులెఱచి నీచరణసరసీరుహంబుల నాశ్రయించితిని. ఇకనైన
 నాయందు కటాక్షమునిలిపి వస్తుభక్త్యనిజేయుము.

శా. స్తోత్రం బన్యులఁ జేయన్బొల్లనివ్రతస్థులొవలె వేసంబుతోఁ
 బుత్రపుత్రకళితరక్షణకళాబుద్ధిన్ సృపాలాధమున్
 బ్రాత్రంబంచుభజించోదు రిదియున్భావ్యంబెయెవ్వారిచా
 రిత్రం బెన్నఁడు మెచ్చ నెంచ మదిలో శ్రీ... 63.

తా. సదాశివా ! కొందఱుడాంభికమునకు పరులనులింగమును సీలమునుధరించినట్లు నటనయందుచూపుచు కీయకు కాజాధములకు కృత్యులు సమర్పించి వారిని పొగడి జీవనమును నెఱపుచుందురు. నేనట్లునేయజాలను. శేవలము సీసంస్తుకులకుచూత్రమే నాకవిత్వమును సమర్పించితిని.

మ. అకలంకస్థితినిల్పి నాద మనుఘంటారవమున్ బిందుదీ
పకళాశ్రేణివివేకసాధనము లొప్ప- నూబని యానందదా
పకదుర్గాటవిలో మనోమృగము గర్వస్ఫూర్తి- వారించు వా
రికిఁగా వీడుభవోగ్ర బంధలతికల్ శ్రీ ... 64.

తా. ఆపద్బాంధవా ! ఏమానవుడు వేటకాండ్రు లేడి నరణ్యమున బంధించినదమున మనస్సనియెడులేడిని దుద్ర్యుత్తులనుండి తొలగించి సీభక్తియనెడు పాశముబంధించునో వాడు భవసాగరమును తఱించును. అన్యథు తఱింపనేరడు.

మ. ఒకయర్థంబును నిన్ను నే నడుగఁగా నూహింపనైట్లెనఁ బా
మ్ముకవిత్వంబులు నాకుఁజెంద నివియేమోయంటివానాదుజి
హ్వాకు నై శర్లికకృత్యమింతయనుమీ ప్రార్థించుటేకాదు ణో
రికల నిన్నును గాన నాకువశమా శ్రీ ... 65.

తా. భక్తకుందారా ! నీవొకవేళ నేనుచెప్పుకవిత్వముతో ప్రసన్నుడవుకాకపోవచ్చును. అయినప్పటికి నాకుకవిత్వముచెప్పట స్వాభావికముగాన ఆరూపముగా నిన్ను ప్రార్థనచేయుచుందును. నే నెన్నిశర్లికలుపెట్టుకొన్నను అంతమాత్రముచే నిన్ను తెలియజాలను. కనుక ఏప్రాద్దుచూచినను విశేషముగ నిన్నుప్రార్థించుటయే నాపనియైయున్నది. కరుణాంతరంగమున నావిన్నపములకైకొని నన్నుబోధింపుము.

మ. శుకము ల్కింశుకపుష్పముల్లని ఫలస్తోమం బటంచు న్నము
 త్సుకతం జేరగఁ బోవ నచ్చట మహాదుఃఖంబు సిద్ధించుగ
 ర్మకళాభాషలకెల్లఁ బ్రాపు లగు శాస్త్రంబుల్విలోకించు వా
 రికి నిత్యత్వమనీష దూరముగదా శ్రీ) 66

తా. సురసార్వభౌమ ! చిలుకలు మోదుగపుష్పములను తమకుప్రి
 యములైన ఫలములుగా భావించి వానిని సమీపించుతఁజేసి విఫలమనోరథ
 లైనవిధముగా శాస్త్రజ్ఞులు కొందరు శేవలము కర్మకాండలే తమకు మహా
 ఫలములిచ్చునని పేరాసతో వానియందు మునిగియుండుటయేకాని నిశ్చల
 జ్ఞానసంపన్నులై నీకటాక్షము పొందలేరు.

మ. ఒకరిం బంపి పదస్థులైబ్రతుకఁదా మొక్కొక్కరూహింతురే
 లొక్కొక్కామెన్నఁడుఁజావరో తమకుఁబోవోసంపదల్ పుత్రమి
 త్రకళత్రాదులతోడ నిత్యసుఖమందం గందురో యున్నవా
 రికి లేదో మృతి యెన్నడుం గటకటా శ్రీ ... 67.

తా. భువనమోహనా ! దుర్మార్గులకొందఱు పరులకు ఏవిధముగా
 నైనను హానిచేసి అందువల్ల తమకు గొప్పలాభము గలుగునని వెట్టిభ్రాంతిప
 డుదురేగాని పరమపదయాకుచైన నీయాజ్ఞ మఱలయెట్లువచ్చునో గురైరుగరు.
 అకారణముగా నితరులను హింసించువాడు తానేపాటిపృథికికమ్మును.

తా. నీకారుణ్యముఁ గల్గినట్టినరుఁ డేనీచాలయంబుం జొరం
 జేకార్పణపుమాట లాడ నరుగం డెవ్వారితో వేషముల్
 గైకొఁ డేమతము ల్బుజింపఁ డిల నేకష్టప్రకారంబులన్
 జీకాకై చెడిపోదు జీవనదశన్ శ్రీ)... 68.

తా. మానివంద్యా ! నిజమైనసీతకుడు ఏకదీక్షతో నెక్కడచూచి నను నీవుతప్ప అన్యములేదని మతధర్మానుసారముగ విశ్వసించియుండును. అట్లుగాక మఱియొకమతావలంబనచేసినచో మతభ్రష్టుడుకాడా ? మఱి యును ఇతరులనెవ్వరిని తానునమ్మవలసినపనిలేదు. అట్లుండినచో తప్పక నీపృసాదము వడయునని భావము.

శా. జ్ఞాతు ధ్రోహులు వారు సేయుకపటేష్వాదిక్రియాదోష ముల్, మాతండానిన సహింపరాదు పృథికర్మం బించు కేఁ జేయఁగాఁ, బోలే దోషముగాన మాని యతిన్ పోఁగోరి నకానిర్వదా, చేతఁకోధము మానదెట్లు నడుతున్ శ్రీ...

తా. దయాంభోనిధి ! దాయాదులుపెట్టుకప్రములను ఎంతవరకు సహించను. తిరిగి పృథ్యవకారము వారికిచేయజాలను. యతీశ్వరుడైన యెందైనబోయెదననిన మనస్సుననుండు కోధము చావదయ్యెను. కోధమున్నంతవరకు జితేంద్రియత్వము పట్టువడదయ్యె. ఇంద్రియములను జయించక ఎట్టివాడును మోక్షము వడయలేదు. కావున నీదుర్గముండి రక్షింపుము.

కొం. నూ. పృ.

మ. చదువు లేర్చినపండితాధములు స్వేచ్ఛాభాషణక్రిడలన్ వదరక సంశయభీకరాటపులఁ ద్రోవల్దప్పి వర్తింపఁగా మదనకోధకిరాతు లందుఁ గని భీమపౌఢిచే దాఁకినం జెదరుం జిత్తము చిత్తగింపగదవే శ్రీ... 70.

తా. రజితాద్రినిలయా ! నను సైకాస్త్రములను చదివించదివి మేము మహాపండితులమనిచెప్పెడువారిలో ననేకులు సంశయములనెడి మహారణ్యములందుబడి కామకోధాదులుఅనుకిరాతులచే పీడింపబడుటయేగాని సత్వగుణప్రధానులై నిశ్చలభక్తితో నిన్ను గాంచుట దుస్సరముగదా ! నిశ్చలమైన భక్తిభాగ్యము కరతలామలకముగనుండువారికి చదువులతో పనియేమి ?

శా. రోసిం దేటిది రోత లేటివి మనోరోగస్థుడై దేహితాఁ
బూసిం దేటిది పూతలేటివి మదాపూర్తంబు లీదేహముల్
మూసిం దేటిది మూత లేటివి సదా మూఢత్వమేకాని
తాఁ, జేసిం దేటిది చేత లేటివి. వృథా శ్రీ... 71

తా. పినాకపాణీ! డంబాచారపరాయణులుకొండలు తాము వేష
ములచేత అనగా భస్మగంధాద్యలంకారములచేతను పగిలబ్బవాక్యములచేతను
లోకులను నమ్మింతురు. కాని తమదుర్మణములను విడచి నిర్మలానందమును
గలిగి నిన్ను భజింపనేరరు. అట్టివారికి జన్మసాఫల్యమెట్లు?

శా. శ్రీకై లేకు భజింతునో యభవుఁ గాంచినాధుఁ సేవింతునో
కాశీవల్లభుఁ గొల్వఁబోదునో మహాకాళేశుఁ బూజింతునో
నాశీలం బణువై న మేరువనుచున్ రక్షింపవే నీకృపా
శ్రీశృంగార విలాసహాసములచే శ్రీ... 72.

తా. అభ్రకేశ! నాహృదయనివాసుండవై నిశ్చలభక్తియనునూత్ర
ముచే నీవిక్కడ నాకు పగిలన్నుండవుకాగలవు. అట్టిభక్తిని నిలుపుకొనలేక
మహాపుణ్య క్షేత్రములని జెలియంబడు శ్రీకైలాసిదివ్యస్థలంబులకు పోయినను
సీపగిసాదమును వడయుట దుస్సరముగదా! నేను తీర్థాటనముకంటె సద
నంబున నిలచిన నీయారాధనసలుపుట మోక్షసిద్ధిగల్గనని నమ్మియుంటిని.

మ. అయవారై చరియింపవచ్చుదనపాదాం భోజితీర్థంబులకా
దయతోఁ గొమ్మనవచ్చు సేవకుని నర్థప్రాణ దేహాదు ల
న్నియు నాసామ్యనవచ్చుగాని సిరుల న్నిందించి నిన్నాత్మని
ష్క్రియతం గానగరాదు పండితులకు శ్రీ... 73

తా. కాలదమనా ! అతికాంతాపరులై, మే మయ్యవారలమని పటాటోపముగ కేవలవేషధారులై, యొలులవిస్త్రంబుల, మనంబుల, నవహరించుటకు మాయమాటలజెప్పుచుందురు. చెప్పెడిమాటలకును నడిచెడినడతలకును సంబంధముండదు. అటువంటి కలుషహృదయులకు నీపదవి సిద్ధించునా ?

శా. మాయాజాండకరండకోటిఁ బొడిగా మర్దించిరో విక్రమాజేయుం గాయజుఁ జంపిరో కపటలక్ష్మీమోహముం బాసిరో యాయుద్ధాయభుజంగమృత్యువుననాయాసంబునకగెల్చిరో శ్రీయోదాయకు లాదు రెట్టు లితరుల్ శ్రీ... 74

తా. భక్తవరదా ! నీసామర్థ్య మిట్టిదట్టిదని వర్ణింపజాలను నీకుగల బిరుదావళులు ఎవ్వరికిగలవు నీవుజయించిన మన్మథుడు మొదలైన మహాశత్రువుల నెవ్వరుజయించిరి. ఏవిషయమందును నీయట్టిసమర్థుడు లోకము రెల్లను పెడకిచూచిన గానరాదు. నిన్నాశ్రయించిన నావంటిభక్తునకు మనోరథమేలచేకూరదు ?

పురాణః—రతీదేవిభక్తయగు మన్మథుడు దేవతలచే ప్రోత్సహింపబడి శంకరుడు మిగుల నిష్టగా తపస్సుజేయుతఱిని కొందఱుస్త్రీలు తనవద్దనున్నసమయమున కామమును జనింపజేయగా శివుడు తనమూడవనేత్రముచే మన్మథుని దహింపజేసెను. రతీదేవి శివునిప్రార్థించి పతిభిక్షుపెట్టుమనగా నీకుమాత్రమే నీభర్త నిజరూపముతో గాన్పించునుపోమ్మని వరమిచ్చి పంపెను.

మ. చవిగాఁజూడ వినంగ మూర్ఖున దనూసంఘర్షణాస్వాద మొందవినిర్మించెద వేల జంతువుల నేతల్కిడలే పాతకవ్యవహారంబులు సేయునేమిటికి మాయావిద్యచే బోధింపుచ్చి వినోదింపగ దీన నేమిఫలమో శ్రీ... 75

తా. గజానురతుర్ధనా ! లోకములో దుర్మార్గుల నేకులు తమకు నీచే
పరిసాదింపుటైన శరీరావయుములు అనవత్తురాదియొందియములు నుకృతా
ర్థమువినియోగింపక దుష్కృత్యములయందే పరియోగింతురు. అట్టివారు తమ
దుష్కర్మలకు తగిన ఫలితమును అనుభవింపకుందురా ? నీయొక్క భావమును
లేకమైనను గ్రహింపలేరుగదా !

మ. వెనుకం జేసిన ఘోరదుర్దశలు భావింపంగ రోతయ్యెనుక
వెనుక న్ముందట వచ్చుదుర్మరణము వ్రీక్షింప భీతయ్యెనుక
ననునేజూచియునా విధుల్లలవఁగా నా కేభయంబయ్యెనుం
జెనకుం జీకటి నాయె గాలమునకుక శీ... 76

తా. సాదుపోషణ ! గతజన్మములయందు ఎన్ని మహాపాతకములు
పల్చియుంటినో లేకున్న మాతృగర్భమును సరకమునకొన్ని నాశ్చర్యము భూవరస
మైనది మొదలుగ నేటివరకు పొందెడుమనోవ్యధలు కొంతకాలమును సంఘ
టించునా ? ఇంకముం దెన్నివిపత్తులుగలవోకదా. ఈదుర్దశను తలచినపుడెల్ల
గుండె రుల్లుమునుదున్నది. కనుక నన్ను పాపవిమోచనునిజేసి కాపాడుము.
మ. పరిశీలించితిమంత్రతంత్రములు చెప్పన్వీంటిసాంఘ్యాదియో

గరహస్యంబులు వేదశాస్త్రములు వక్కాణించితిక శంకవో
దరయం గుమ్మడికాయలోను యవగింజంతైన నమ్మించిను
స్థిర విజ్ఞానము త్రోవఁజెప్పగదవే శీ... 77

తా. అంధకాంతకా ! బాల్యమునుండియు మిగుల పరియాసతో
తర్కశాస్త్రకరణాదిశాస్త్రములను వేదమును జదివియుంటిని కాని నాయను
భవముచేత సలకంతయు సంకయము నాకువిడలేదనియు, నింతవరకు నిన్ను
మెప్పించజాలినభక్తి నాకలవడలేదనియు విన్నవించువలసియున్నది. కావున
సంకయరాహిత్యమునొందించి నన్నురక్షింపుము.

మ. మొదలం జేసినవారిధర్మములు నిర్మూలంబుకాఁ జేసి దు
ర్మదులై యివ్వఁడు వారిధర్మములోనర్పిం దమ్ముడై వంబు న
వ్వడె తా నున్నదురాత్ములెల్ల దమత్రోవం బోవరే యేలచే
సెదరో మీఁదు దళంచి చూడ కథముల్ శ్రీ... 78.

తా. పాపనమూర్తి! కలుషాత్ములు తమప్రజ్ఞావిశేషము తాత్కా
లికమదోష్మతతయుజాపిన నజ్ఞులను శుభాచారములబెట్టి లాభములను బడ
యగోరెదరు. అంతియకాని నీచేవిధింపబడు ఘోరదండనలను దెలియజాలరు
తుచ్ఛమఖములు కాశ్వతములుగానిలుచునా?

శా. కాసంతై ననుఖం బొనర్చునో మనఃకామంబు లీడేర్చునో
వీసం బైనను వెంట వచ్చునో జగద్విఖ్యాతి గావించునో
దోసంబు ల్పెడఁబావునో వలసినం దోడ్తోమిముం జూపునో
భీ! సంసారదురాశయే లుచుపవో శ్రీ... 79.

తా. తిృపురాంతకా! యెండమావులవంటి యీపంసాగమునందు
పెనగొనిన యాళ లేకమైనను ముఖమిచ్చునా? తమపులుబాయనపుడు వెం
టవచ్చునా? కీర్తినిదెచ్చునా? ముక్తినిచ్చునా? కావున నీయాళను మఱ
లించి నీపదపద్మములందు నిలుపుమని ప్రార్థించెదను.

మ. ఒకఁ పూటించుకకూడు తక్కువగునే నోర్వొంగలేఁదెండకో
పక నీడ న్యదకుం జలిం జడిసి కుంప పైత్తుకోజూచు వా
నకు నిండిండ్లును దూఱు నీతనుపు దీననవ్వచ్చుసౌఖ్యంబురో
సి కడాసింపరు గాక మర్త్యు లకటా శ్రీ 80.

తా. నాగకుండలా! ఈపాపిష్టిశరీరము నేమనిచెప్పవచ్చును? నీత
మునుగాని యుష్ణమునుగాని సహింపలేడుగదా! రోగములచే నదాపీడింప

బడుచున్నదిగదా ! ఇట్టిబాధకరమైనశరీరమును పామరులు కాంక్షతో ఘనమనిచూతురుగాని లేకమైనను వైరాగ్యచిత్తముతో ముక్తిమార్గమును వెదుకబోరు.

శా. కేదారాదినమస్తీర్థములు కోర్కెం జూడఁబో నేటికిన్

గాదా ముంగిలి వారణాసి కడుపే కైలాసశైలంబు మీ

పాదధ్యానము సంభవింతునపుడే భావింపగాజ్ఞాన ల

క్ష్మీదాద్రులుగారె లోకు లకటా శ్రీ ... 81.

తా. చండికేశ్వరా ! నమస్తచరాచరంబులనిండియున్న పరంజ్యోతి విసినై పరీకాశించుచుండగా స్థిరచిత్తములేక మూఢులు బహుతీర్థయాత్రాటనజేయబోదురు, మనస్సు నిలుకడలేనివారికి నీవాతీర్థములయందుమాత్రము ఎట్లుగానిప్పించువు ? గావున పూర్ణమైనసమ్మిక్తతో నిన్నుభజించినయెడల నీవు హృదయమందే పరీసన్నుడవగుదువని నానిశ్చయము,

మ. తమకంబొప్పు బరాంగనాజన పరద్రవ్యంబులన్ మ్రుచ్చిలం

గమఁజూద్యోగమునేయు నెమ్మనముదొంగంబట్టి వైరాగ్య

పాశములం జుట్టి బిగించి నీదుచరణస్తభంబునన్ గట్టివై

చి ముదం బెవ్వఁడు గల్గఁ జేయఁదగవే శ్రీ ... 82.

తా. పాలలోచనా ! పరకాంతపరద్రవ్యముల నపహరించి దుర్మృతుల నామనస్సున చొరనీయక దోషగహితునిజేసి నీపదధ్యానమును నాకు నిరంతరమును ప్రసాదింపుము.

శా. వేధం దిట్టగ రాదుగాని భువిలో విద్యాంసులం జేయనే

లా ధీచాతురీ జేసె జేసినగులా మాపాటనే పోక యు

ద్బాధాదుల్ కలిగింపనేల యదికృత్యం బైన దుర్మాద్యులం

జీ! ధాత్రీశుల జేయనేటి కకటా శ్రీ ... 83.

తా. నిఖిలరణ్య! అవిశేషయైనబ్రహ్మయొక్కవృద్ధి ఎంతవిచారకరమైనది! తొలుత యీబ్రహ్మయొద్దించుటయేటికి? ఇట్లు సృజించినతాను సంతోషబాదులలోలో పమందుకులుగజేసెను. ఇదికొనిముగాలేదు. కావున వట్టిబ్రహ్మయొక్కతలను దృంచినసమర్థుడవైన జగద్రీక్షకా నీవేయిదుర్దేశసుబాపుటకును విధివలన నెన్నటికి నాకుబాధగలుగుకుండ కాళ్ళతానందమునుగలుగజేయుమని తాత్పర్యము.

మ. పుడమి న్నిన్నొకవిల్వపత్రముననే బూజించిపుణ్యంబులకబడయన్నేగకపెక్కుదైవములకున్ బప్పల్ ప్రసాదంబులుం గుమముల్ దోసిల్లు సారెనత్తులకుకుల్ గుగ్గిలునుంబెట్టెచుం జెడి యెందుం గొఱగాక పోదురకటా శ్రీ ... 84.

తా. కారుణ్యమూర్తి! యదార్థమైనసీలముతో నొక్కమార్కడుదశముచే నిన్నుపూజించిన శేవలము ముక్తికలుగునని వేదముతెలుపుచుండగా నమ్మియుండలేక నానావిగ్రహములకు పూజాదులనియు, పుష్పలు పుసాదములనియు మహాగాధలను కల్పించికొని, వివిధాచరణసలుపువారికి నీకటాక్షముచేకూరునా?

శా. విత్తజ్ఞానము పాదు నిత్యము భవావేశంబు రక్షాంబువుల్ నృ త్తత్వంబు తదంకురం బన్వతముల్ మాతాకులత్వంతడే ర్వృత్తుల్ పువ్వులుపండ్లుమన్మథముఖావిర్భూతదోషంబులుం జిత్రాభ్యున్న తనింబభూజనముచకున్ శ్రీ ... 85.

తా. ఓశంకరా! మనస్సనియెడువస్తువు సామాన్యముకాదు. ఇది ఆరుగురుమహాశక్తిపులయిన కామక్రోధాదులను జయించి నిర్మలముగ నీపాదభ్యాసమునబడియుండినచో మోక్షము సంపాదించగలరు. అట్లుగాక శేషలము సంసారవ్యాధిహామననుండి విషయాదులకు గెలువలేనిచో, మోక్ష

ముసంపాదించనేరదు. కనుక దుద్ర్యతులను హరింపజేసి నిశ్చలభక్తిని దయ చేయుడు.

శా. నీవై గావ్యముచెప్పచున్న యతమన్నీపద్యముల్ వ్రాసియి
మ్మాపాశం బొనరింతునన్నయతమఁ మరజువ్రబంధంబుని
ష్టాపూర్తిం బఱియించుచున్నయతమఁ సద్బాంధవుల
గాకచీ, చీప్యష్టాగతబాంధవంబు నిజమా శ్రీ ... 86.

తా. ఓపరమేశ్వరా! నీభక్తులతో నేహమొపర్చినచో మోక్షము
గలుగునుగనుక నాకు నీభక్తులే దగ్గరచుట్టములుగాని సంసారములో బంధు
త్వముగల్గిన పినతల్లిమొదలగువా రెవ్వటికిని బంధువులుకానేరదు.

శా. సంపద్గర్వముఁ బాఱుదోలి రిపులఁ జంకించి యాకాంక్షులన్
దంపుల్వెట్టి కళంకము ల్పొడికి భంధక్షేషదోషంబులం
జింపుల్చేసి వయోవిలాసములు సంక్షేపించి భూతంబులం
జెంప లేవ్వయక నిన్నుఁగాన నగునాశ్రీ ... 87

తా. శ్రీకాళహస్తీశ్వరా! ఎట్టిమానవుడు భవమునుజూచికొని గర్వం
చక కామకోధలభిమోహమదమాత్మగ్యమును అరిపద్యర్థమును విడిచి, పాప
పుబనులఁజొరక, యేకోరికలులేక, సంభోగేచ్ఛనువిడచి, స్థిరమనస్సుతో
నిన్నర్పించునో యట్టివానికి నీవు ప్రత్యక్షమగుదువు. కొం. నూ. పృ.

శా. రాజశ్రేణికి దానులై సిరుల గోరం జేరగా సౌఖ్యమో
యీజన్మంబు తరింపఁ జేయఁగలమి మ్రేప్రాద్దు నేవించు ని
ర్వాజాచారముసౌఖ్యమో తెలియలేరామానవు ల్పాపరా
జీజాలాతి మదాంధబుద్ధు లగుచున్ శ్రీ... 88.

తా. త్రిపురారీ ! ఇదిమంచి, ఇదిచెడ్డయని గుర్తెరుగని మానవాధములుకొందఱు దుఃఖములకు బోటిచెప్పు ధనముకొఱకు రాజసేవజేసెదరుగాని మోక్షమిచ్చెడు నిన్ను బూజింపఁజాలరు.

శా. నిన్నుం జూడరొ మొన్నఁజూడరొ జనుల్ నిత్యంబుఁ జావంగ నా, పన్ను ల్లన్ననిధాన మయ్యెడి ధనభ్రాంతి న్విసజ్జింపలే, కున్నా రెన్నఁడు నిన్నుఁగందు రింక మద్యుల్ గొల్వలే మోనిను, న్విసజ్జింబోవకపోవకుండు నెడలన్ శ్రీ ... 89.

తా. గారీపతీ ! ప్రితిదినమును మృతిజెందెడువారిజాచియుగూడ నీమనుజులు దాముకూడ నట్టివారేయని గ్రహించలేక ధనకాంక్ష చే నిన్ను విడచి యితరులను సేవించువారినిజాచి యచ్చెరువొందక నిన్నర్పించలేకుండిరి. ఎందుచేతనో తెలియదు.

శా. వన్నే యేనుఁగుతోలుదుప్పటము బువ్వాకాలకూటంబు చే గిన్నే బ్రహ్మకపాల ముగ్ర మగుభోగే కంఠహరంబు మేల్ని న్నీలాగున నుంటయుం దెలసియు న్నీపాదపద్మంబు చే ర్చె న్నారాయణుఁ డెట్లు మాచనముఁ దా శ్రీ ... 90.

తా. లోకేశ్వరా ! నీకు యేనుగుచర్మమును, విషమును, బ్రహ్మయు క్కృతలపుఁజ్ఞయును, సర్పమును యిష్టమైనవిగనుకనే వానినిధరించితివి. అంతకంటె విలువగలవస్తువులు నీకక్కఱలేదు. నీవిట్లున్నను పకడైశ్వర్యవంతుడగు విష్ణుమూర్తి నిన్నుబూజించి యధికుడైనాడు. నీవనుంగళవస్తువులు ధరించినను నీభక్తులకు సర్వకుభముల నియ్యగలవునుమా !

శా. ద్వారద్వారములందుఁ గంచుకిజనవ్రాతంబు దండంబులన్ దోరంతస్థనలి బగ్గనం బొడుచుచుం దుర్భాషలాడన్మఱిన్

వారిం బ్రార్థనజేసి రాజులకు నేవ లేస్సెయగఁ బోదు ల
క్షీరరాజ్యంబును గోరి నీపరిజనుల్ శ్రీ ... 91.

తా. సర్వేశ్వరా ! నీ నేవకులు డబ్బుకొలుకును, ఉద్యోగముకొలుకును—
పుడమికుల నాశ్రయించుక, రాజులనేవకులు పెట్టెడి బాధలకోర్చియుండక
నిత్యమును నిన్నేలూజించుచుండురు.

శా. ఊరూరం జనులెల్ల భీత మిడనో యుండం గుహ ల్లల్లవో
చీరానీకము వీధులం దొరకదో శీతామృతస్వచ్ఛవాః
పూరం బేరులఁ బాటదో తపసులం బోగ్రవంగ నీవోపవో
చేరం బోవుదు రేల రాజుల జనుల్ శ్రీ ... 92.

తా. మహేశ్వరా ! ఊరూర విచ్చమెత్తినొనిన వీధులందొరకు
ప్రాతగుడ్డలుధరించి, కొండలెములందు కాపురముండి నదులలోని తియ్యని
నీరమునుగొల్చు కాలముగడపినమునులను నీవు రక్షించితివిగాదా ! అటువం
టిసమయమున జనులారీతిజేయక, తుచ్చముఖమునుగోరి నృపాలురను నేవిం
చెదరు.

మ. దయ జూపం డని గొండ తామదురు నిత్యంబు న్నినుంగొ
ల్పుచున్, నియమం బెంతోఫలంబు నంతిగవా నికగొల్వ
బిండెంతోయంతియకాకొట్టి, యనం,దురాశపడిబుద్ధి గోర
నేలబ్బుసత్క్రియలన్నిన్ను భజింప కీర్త్యుముఖముల్ శ్రీ ...

తా. పార్వతీనాథా ! “పిండికొలదినికొట్టి” యనుసామెతవిధమున
భక్తీకొలదిని ఫలమిచ్చుచుండువు. తక్కువనేవజేసి పెద్దకొరకలనుగోరు
మునుజుల కవియేవిధముగా చేకూరగలవు. (చేకూరవనిభావము.)

శా. ఆరావం బుదయించె దారకముగా నాత్మాభ్రవీధి నృహ
కాళోంకారమకారయుక్త మగునోంకారాభిధానంబు చె

నన్నెరు నివ్వశ్వ మనంగఁ దన్మహిమచే నానాదబిందు లున్ను
శ్రీ) రంజిల్లఁగడంగు నీ వదె నుమీ శ్రీ) ... 94.

తా. పావనమూర్తి! ఆ, ఉ, మ, ఆనెడు అక్షరములతోగూడిన
ఓంకారమనెడు ధ్వని బ్రహ్మస్వరూపుగానున్నది. దానిచేతపరిపంచము
పరికాశించుచున్నది. ఓంకారమును బుద్ధియు నొకటైనయెడల అఖండానం
దమనెడు సంపదచేకూరును. అయానందమే నీవునుమా!

తా. నీభక్తు ల్పదివేలభంగుల నిను నేసేవింపుచుక వేడఁగా
లోభం బేటికి వారెక్కోర్కులు కృపాశుత్వంబునం దీర్చరా
దాభవ్యంబుఁ దలంచి చూడు పరమార్థం బిచ్చిపొమ్మన్న నీ
శ్రీభండారములోఁ గొఱంతపడునా శ్రీ) ... 95.

తా. లోకారాధ్య! నీభక్తులు నిన్ను నేకరీతుల పూజించినను దయ
తోవారిక్కోర్కులు దీర్చకుంటివి. నీకెందులకింతలోభము? ఆభక్తులక్షేమము
నాలోచించి వారికి పరమార్థమిచ్చి నీకేమిలోటువచ్చును?

మ. మొదల స్థక్తులకిచ్చినాఁడవుగదా మోక్షంబు నేడేమయా
ముదియంగా ముదియంగఁ బుట్టెఁ ఘనవరామోహంబులో
భంబు నన్నదిసత్యంబు కృపం దలంప వొకపుణ్యాత్ముండు
నిన్నాత్మ, గొల్పిదిసంబునొకవెట్టఁగాఁ గటకటా శ్రీ)... 96

తా. అపవోధారకా! పూర్వమునీవు అనేకభక్తులకు (మార్కండే
యుడుమొదలగువారికి) ముక్తినిచ్చియుంటివి “మనసలితనమెక్కువకాగా
మాడుగుణము లెక్కువైనవి” అను సామెతప్రకారము యిప్పుడు నిన్ను నే
కపుణ్యాత్ములు పూజించినను వారి మొఱ్ఱాలించకుంటివిగదా!

పురాణగాధ:—పూర్వము మార్కండేయుడను బాలకుడొకడు శివు
నిగూర్చి చిన్నతనమునుండియు పూజనేయుచుండెను. కాని యాతనికి పదు

నారవయేట మరణమువాసియుండెను. యముడట్లు 18 వ సంవత్సరమున మరణదినమునవచ్చి పాశమును వేసి లాగుచుండెను. కాని యాతడు శివలింగమును కాగిలించుకొని శంకరునిపార్థిండును రానొల్లడయ్యె, అంతశివుడా తని మొట్టానించి తక్షణమేవచ్చి వానికి పూర్ణాయుర్ధాయమిచ్చి యముని బంపివేసెను. అప్పటినుండయు నాబాలకునికి పదునాఠేండ్లవయస్సేయను నమ్మికగలదు.

శా. కాలద్వారకవాటబంధనము దుష్కాలప్రమాణక్రియా
 లీలాజాలకచిత్రగుప్తముఖవస్త్రికోగ్రజిహ్వద్భుత
 వ్యాళివ్యాళవిరోధి మృత్యుముఖదంష్ట్రాహార్యవజ్రంబు ది
 క్షేలాంశుత నీదునామ మరయన్ శ్రీ ... 97.

తా. చంద్రహాసా! నిన్ను స్మరించువారు యమునిసాన్నిధ్యమునకు బోరు. వారు పుణ్యాత్ములగుదురుగావున చిత్రగుప్తుడు వారి పుణ్యపాపముల వాచి నునక్కురలేదు. వారి కాలమరణము సంభవించదు.

మ. పదివేలై నను లోకకంటకులచేఁ బ్రాపించు సౌఖ్యంబు నా
 మదికిం జిభ్యముగాదు సర్వమునకుఁ మధ్యస్థుడై సత్యదా
 నదయాదుల్లరాజు నాకొసంగు మెన్న నావని నీయట్ల చూ
 చి. దినంబు న్ముద మొందుదుం గడపటా శ్రీ ... 98.

తా. భక్తపత్నీలా! జనులను హింసించురాజాయిచ్చెడు ముఖము గొప్పదైనను (అనగా చాలధనమిచ్చినను) నాకావం తేనియు సంతసముగలుగదు. కనుకలోకమునకు పక్షపాతము లేనివాడై సత్యము, ఈవిదయాశుత్వము కల్గిన పరీభువును నాకు పరీసాదింపుము. అనగా నిన్నే యట్టిరాజుగా భావించి పూజనీసి మోక్షం బొందెదను.

శా. తాతల్ తల్లియుఁదండీయుఁ మఱియుఁ బెద్దల్పానఁగాఁజూ
 డరో, భీతిం బొందుఁగ నేల చావునకుఁగాఁ బెద్దాముబిడ్డల్లిత

ప్రాతంబు స్ఫులవింప జంతువులకు న్వాలాయ మైయుండఁ
గా, జేతోవీధి నరుండు ని న్నొలువఁడో శ్రీ ... 99.

తా. దయానిధీ! తాతలును, తల్లిదండ్రులును, యితర పెద్దలునువని
పోవుటయు వారియాలిబిడ్డ లేడ్చుటయు తెలిసియుండియు, తానుగూడ
నట్లే యెప్పుడోమృత్యువునోట బడుదుననియెఱింగియుండియుగూడ యిహ
లోకముఖములలోనే మునిగియుండునుగాని, మానవుడు తనమనస్సునందు
నిన్ను ధ్యానింపడు.

తా. జాతు లెన్నట సేవ సేయుట మృషల్ సంధించుట న్నాయు
విఖ్యాతింబొందుట కొండెకాడవుటహింసారంభకుండోట మి
థ్యాతాత్పర్యములాడుటన్నియుఁ బరద్రవ్యంబునాశించియీ
శ్రీ తా నెన్నియుగంబు లుండఁగలదో శ్రీ ... 100

తా. మృత్యుంజయా ! ధనమశాశ్వతమైనది. అట్టి డబ్బుకాశించి
మానవుడు పాపముల సేకములుజీసి జీవనముచేయుచుండును.

మ. చెమగుల్ కొందఱు కూడి చేయఁగఁ బనుల్ చీకట్లు దూ
ఱంగఁ బొల్పడితిం గాని చరింపరాని నిను నొల్లం జాలుఁ
బొమ్మంచు ని, లెస్వడలం ద్రోచినఁ జూరుపట్టుకొని నేవేలా
మదుంగోర్కెఁగో, రెడియర్థంబులునాకు నేలయిడవో శ్రీ ...

తా. ఘోషాశ్వరా ! దుర్మార్గులతోకూడి సేవసేకదుష్కర్మములు
అనగా బారచోరత్వములుచేసిన మూఢాత్ముడను. అందువలన నీవునన్నొక
వేళ పరిహరించెదవేమో ? అట్లుపరిహరించినను “ఇంటనుండి వెడలగొట్టగా
చూరుపట్టుకువేలాడె” నన్నసామెతరీతిని నీవు నాయాస్పితార్థము లీడే
ర్యుపరకు నిన్నుగొలువక విడువను.

మ. భసితోద్ధూసనధూసరాంగులు జటాభారోత్తమాంగుల్
తపో, వ్యసనుల్ సాధితపంచవర్ణరసనుల్ వైరాగ్యవంతుల్
నితాం, తనుబసావంతులు సత్యభాషణసముద్యద్రత్నరుద్రా
క్షరా, జనమేతుల్ తుద నెవ్వరై నఁ గొలుతున్ శ్రీ...102

తా. పశుపతీ! విభూతిరుద్రాక్షధూతులగుటయే నాక నిగంతరము
నీయారాధననిరతులై ఏమహానుభావులు చరింతుగో అట్టిసీధిపులు సీస్వరూ
పులనిభావించి వారికి విధేయుడవై యుండును.

మ. జలజశ్రీ గల మంచినీళ్ళు గలవా చట్రాతిఘో బాపురే
వేలివాడ నృజి బావనిల్లు గలదా వేసాలుగా నక్కటా
నలినారెండుగుణంబు లెంచి మదిలో నన్నేమిరోయంగనీ
చెలువంబై నగుణంబు లెంచుకొనవే శ్రీ ... 103.

తా. అర్చేందుమాశీ! నాహృదయము పాపగుణభూయిష్టమైనను
నేను అజ్ఞానాంధకారములోబడి నిన్ను మఱచియుండువేళలను అట్టికళంక
ములను నిర్మూలించి నన్ను మనుపుము.

మ. గడియల్ రెంటికొమ్మాటికొ గడియకో కాదేని నేడెల్లియో
కడఁనేడాదికొ యెన్నఁడోయెఱుంగ మీకాయంబు లీభూమి
పైఁ, బడఁగా నున్నవి ధర్మమార్గ మొకటిం బాటింప రీమా
నవుల్, చెడుగుల్ నీపదభక్తియుం దెలియరో శ్రీ...104.

తా. స్వయంభూ! క్షణభంగురమైనకరీరములను గల్గినీయాజ్ఞయైనచో
నీముసమైనను పుడమియందు నిలువనేరని యీమానవులు చూయటోబడి నీ
ధ్యానమును మఱచిపోదురు.

మ. క్షీతిలో దొడ్డ తురంగనామజము లే చిత్రమ్ము లాందొలికా
తతు లేలేక్క విలాసిసీజనసువస్త్రవాతభూషాకలా
పతనూజాదిక మేమిదుర్లభము నీపాదమ్ము లర్చించుచో
జితపంకేరుహపాదపద్మయుగళా శ్రీ ... 105.

తా. కైవల్యాధిపా! నీపాదములను పూజించెదమారికి, సుంచినట్లు
ములు, గజములు, సౌందర్యపతులగస్త్రీలు, పల్లకీలు, విలువగల యాభరణ
ములు, వస్త్రములు, చిహ్నములభించుట శేమికోదవ.

మ. సలిలమ్ము స్టులుకప్రమాణ మొకపుష్పమ్ము న్భవనోర్ధ్వ ని
శ్చలభక్తిప్రతిపత్తిచే నరుడు పూజ లేయఁగా ధన్యఁడౌ
నిల గంగానదీజంధ్రఖండమును దానిందుం దుదినీ గాంచు
నీ, చెలువంబంతయు నీమహత్త్వ మిదిగా శ్రీ... 106.

తా. మహాదేవా! చరించనిభక్తితో పురిశెడునీశ్వరో నీకభిషేకము
జేసినను, యొక్కపువ్వుతో నిన్నుపూజించినను, అట్టివాడు యీలోకమున
ధనధాన్యాదులనుబొందును. ఉత్తమలోకమున శివునిపరె తెలయందు ఆకాశ
గంగయు, చంద్రకళాశిరోభూషణమును ధరించును. అనగా శివభక్తులు
భూలోకముందు ధనధాన్యాదివిరులుగలిగి పుణ్యలోకమున శివునియాపును
బొందగలరు.

మ. తమనేత్రీద్యుతిఁ దామె చూడ సుఖమై తాదాత్మ్యము
స్సార్పఁగా, విమలమ్ముల్కమలాభము జ్జితలసదీప్తిద్యుల్ల తా
లాన్యముల్, సుమనోబాణజయప్రేవమ్ము లనుచు స్థూచున్
జనం బూనిహా. రిమ్మగాక్షీనివహమ్ముకన్నగవలశ్రీ...

తా. మానివంద్యా ! నరులు తమ శత్రువులచేత తమ్ములా మే జూచి కొనినయెడల ఆనందమైయుండును. గాని వారట్లుజేయక సౌందర్యవతులగు స్త్రీలకన్నులనుజూచి యాకన్నులు పద్మములవలెను, మెఱుపులీగలవలెను, మన్మథునికి జయమునిచ్చునవిగాను నున్నవని తలంచెదరు.

మ. పటవ దజ్జభుజంగవ ద్రజతవిభ్రాంతిస్ఫురచ్ఛక్తివ
 ధృటవ చ్ఛంద్రశిలాజపాకుసుమరుక్సాంగత్యవ త్తంచు వా
 క్పటిమ త్నేర్తురు చిత్సుఖం బనుభవింపన్ లేక దుర్మేధనుల్
 చిటు కన్నం దలపోయఁజూతు రథముల్ శ్రీ... 108

తా. పదాశివా ! ఆత్మజ్ఞానములేనివలు యద్వైతానందము ననుభవించరేక కాలినపస్త్రమువలెను, తాగితిచేజాట్టబడిన సర్పమువలెను, చెండి పలెపరీకాశించు మత్స్యపుచిప్పవలెను, కుండవలెను, చంద్రాకాంతమణిగల కాంతివలెను మానవశరీరములొకనిముషముండి మతియొకనిముషమున నశించునని యెన్నియోవేదవాక్కులు పలుకుదురుగాని యనుభవించలేరు.

మ. నినునిందించినదక్షుపైఁ దెగవో వాణీనాథు శాసింపవో
 చనునా నీపదపద్మసేవకులఁ దుచ్చుం బాడుదుగ్మార్గునికా
 జెనుప న్నీకునునీదుభక్తతతికికా భేదంబు గానంగవ
 చెప్పో లేకుండిన నూరకుండఁగలవా శ్రీ... 109

తా. కలుషహరణా ! నిన్నుదూషించిన దక్షునిజంపినావు. నీకు దోహముగావించిన బ్రహ్మయొక్కశిరస్సు ఖండించినావు; గాని నీభక్తగోసరుల దూషించినవారినిమాత్రము నశింపజేయజాలకున్నావు. దీనినిబట్టి చూడ నీకును నీభక్తులకు వ్యత్యాసముగలదని నీయుద్దేశ్యమైయుండును. లేనిచో నీవూరకుండువా ?

పురాణగాధ:—దక్షప్రజాపతికి సతీదేవియును నొకకొమరితలగును. అతడామెను శివునికిచ్చి వివాహముజేసెను. కొన్నాళ్ళుపోయినతరువాత దక్షుడు యజ్ఞముచేయఁదలంచి తనయల్లునిపిలుచుటకై వెళ్ళగా శివుడు సమాధిలోనుండుటచేత తనమామను గౌరవించలేదు. అంతదక్షుడు మిగుల కోపోద్దీప్తితుడై తనకుమార్తెవద్దకుజని శివు ననేకవిధములనిందించి తనగృహంబునకు జని యజ్ఞముచేయ నారంభించెను. అంతసతీదేవి యజ్ఞమునకుపోవుట కనుష్ఠయిమ్మన శివుడు వలదని వారించెను. ఆమెవినక తండ్రియొద్దకు యజ్ఞమును జూచుటకై పోగా తండ్రి యామెను సభలో నిర్లక్ష్యముగాజూచెను. అట్టి నిర్లక్ష్యమును జూచి యామె మిగుల కోపముగలిగి తనవతివ్రతామహిమవలన యోగాగ్నిని గల్పించుకొని భస్మమయెను. సాంబశివునిమాత్రతీ వర్తమానమును అతనికి నివేదించునో, యాశంకరుడు వీరభద్రాచార్యుని దక్షుని సంహరించెను. (కొం. మా. ప.)

ఈశ్వరుడు బ్రహ్మశిరస్సును ఖండించుటకు కారణము:—ఈశ్వరుడు సతీదేవిని వివాహమాడినట్లు తైనివ్రాయబడియున్నది. ఆసతీదేవిని వివాహసమయములోజూచిన బ్రహ్మయామె సౌందర్యమునకుమెచ్చి యామెను మోహించెను. శివుడదిగనిపెట్టి తనహస్తముతో నొకచెబ్బగొట్టెను. అంత బ్రహ్మకుగల యెదుతలలో నొకతల యూడిపోయినది. గావున బ్రహ్మయిప్పుడు చతుర్ముఖబ్రహ్మయైనాడు.

మ. కరిదైత్యు న్బొరిగొన్న శూలము కరగ్రస్తంబుగాదో రతీ
శ్వరుని న్నాల్చినఘాలలోచనశిఖావర్గంబు చల్లారెనో
పరనిందాపరుల న్నధింప విదియున్ భావ్యంబె వారేమిచే
సిరి నీకు స్మరమోపకార మరయక శ్రీ ...

తా. కూలపాణి ! ఇతరులను వ్యర్థముగా నిందించువారిని నీవుశిక్షింపకు పేక్షజేయుటజూడగా, యట్టిదుర్మార్గులను సంహరించుటకు తగినయాయుధములు మొదలగుసామానులు నీవద్దలేనందుననోయనియు లేకనీవు వారలయొద్ద లంచమును రాబట్టి యూరకున్నావోయనియు తోచుచున్నది.

పురాణగాధ:—రతీదేవి భర్తయగు మన్మథు నీశ్వరు సంహరించిన కారణము 74 వ పద్యముయొక్క తాత్పర్యముచివర జెప్పియుంటిని.

మ. దురము ద్దుర్లము రాయబాగము మటికొ దొంగర్కము

నైవద్యమున్, సరనాథాశ్రమ మోడబేరమును బెన్మంత్రీం
బు సిద్ధించినన్, అరయకొడ్డొడ్డఫలంబు గల్లు నదిగా కాకా
ర్యమేతప్పినన్, సిరియుంబోవును బ్రాణహానియునగున్ శ్రీ...

తా. వృషభవాహనా ! దొంగతనము, వైద్యము, రాజావలంబనము ఓడలవర్తకము, గొప్పమంత్రము మొదలగునవి నిర్విఘ్నముగా నెఱవేరిన మంచిలాభమే కాని తప్పిపోయినయెడల పూర్వమున్నసిరి నశించుటయు పాణిహానియుగూడ సిద్ధింపగలవు.

మ. తనయుం గాంచి ధనంబు వాడి దివిజస్థానంబు గట్టించి వి
ప్రుస కుద్రాహముజేసి సత్కృతికేబాతుంజై తటాకంబునే
ర్చునఁ ద్రీవి్వంచి వనంబు వెట్టి మననీ పోలేడు నీనేవజే
సినపుణ్యాత్ముండు పోవులోకమునకున్ శ్రీ... 112

తా. పరమేశ్వరా ! మానవుడు చెఱువులు తీర్చివించుట మొదలగు పుణ్యకార్యము లెన్నియో జేసినను నిత్యము నీనేవనర్పెడు భక్తులవలె పుణ్యలోకమునకు బోనేరడు. K. S. P.

మ. షీతినాథోత్తమసత్కవీశ్వరుండు వచ్చెన్ మిమ్ములంజూడఁగా
నతఁ డేమేటి కవిత్వవైఖరిని సద్యఃకావ్యనిర్మాత తత్ప్రీతి

భల్మించితిట్టుపద్యములు చెప్పం డాత్మజైవం మముం
గీతమేచూచెను బొమ్మటందు రథముల్ శ్రీ... 113

తా. ఆపద్బాంధవా ! నాకరు రాజసముఖమునకేగి "అయ్యో తమ
దర్శనార్థమై యెవరో యొకగొప్పకవి వేచియున్నాడ"ని జెప్పిన యాతడిది
పరలోనే నుమ్ముజూచి చెల్లెను గావున పొమ్మని చెప్పుమనును,

శా. నీకుంగాని కవిత్వ మెవ్వరికి నేసినంచు మీఁదెత్తితిన్
జేకొంటిం బిరుదంబు కంకణము ముంజేగట్టితిం బట్టితిన్
లోకుల్ మెచ్చె వ్రతంబునాతనవుకీలున్ నేర్పులుంగావు చీ
చీ కాలంబురీతి దప్పెడుఁ జూచి శ్రీ... 114

తా. గౌరీమనోహరా ! నాకవిత్వము నీకేగాని రాజులకు సమర్థం
చనని యొకకళపథమును బట్టితిని, నాకళపథమునకు భంగమురాకుండ
గాపాడెము.

శా. నిచ్చల్ నిన్ను భజించి చిన్మయ మహానిర్వాణపీఠంబు
రచ్చల్నేయక యార్జవంబు కుజనవ్రాతంబుచే గాగి భూ
భృచ్చుండలురంగొల్పివారు దనుఁగోపింపంబుధుండార్తుడై
చిచ్చారం జము రెల్లఁ జల్లుకొనునో శ్రీ... 115

తా. చైత్యసంహార ! మిగుల గొప్పపండితుడునహితము చలించనిభ
క్తిగలిగి నిన్ను పూజించలేక తనకుగల సంసారబాధలు బాపుకొనుటకు భూ
మికులను నేవించుచు వారుబెట్టెడి కష్టములయొక్క బాధలుపడుచుండును.

శా. దంతంబు ల్పడనప్పుడే తనువునం దారూఢియున్నప్పుడే
కాంతాసంఘము రోయనప్పుడే జరాక్రాంతంబు గానప్పుడే

వింత తేనెజరించునప్పుడే తురు ల్వెల్వెల్ల గానప్పుడే
చింతింప న్వలెనిపదాంబుజములకా శ్రీకాళహస్తీశ్వరా. 116

తా. కీకాళహస్తీశ్వరా ! నయస్సుపొచ్చి క్రమముగా ముసలితనమువచ్చి పండ్లూడిపోవును. ఆముసలితనమునందు యౌవనవతులగుస్త్రీలు మానవునిజూచి యసహ్యపడుదురు. ముసలితనమునందు మనస్సు నిశ్చలముగా నుండనేరదు. గావున యివన్నియు రాకుండగనే అనగా శరీరములో బలముండి యౌపగలియున్నప్పుడే నిన్ను ప్రార్థించుటమంచిది.

శ్రీ కాళహస్తీశ్వరశతకము

కర్ణాటక రాష్ట్ర చరిత్ర సమగ్ర సర్వేక్షణ

సర్వోపాధ్యక్షులు-టీకా తాత్పర్య వ్యాకరణము సహా	0	8	0
సహాయక ఉపాధ్యక్షులు	0	8	0
రుక్మిణీ కళ్యాణము	0	4	0
గజేంద్ర మోక్షము	0	4	0
భాస్కర శతకము	0	4	0
దాశరథి శతకము	0	4	0
మానస బోధ శతకము	0	4	0
కుమారీ శతకము	0	3	0
సుమతీ శతకము	0	3	0
టీకా బాలరామాయణము	0	3	0
శ్రీ కాళహస్తీ శివరత్నకం తాత్పర్యం	0	6	0
నరసింహ శతకము	0	6	0
కలువాయి శతకము	0	4	0
కోటిలింగ శతకము	0	3	9
లోక సావన శతకము	0	2	0
దేవకీ నందన శతకము	0	2	0
నందనందన శతకము	0	2	0
కుమారీ శతకము	0	2	0
కవిచౌడప్ప శతకము	0	2	0
భద్రాద్రి రామ శతకము	0	2	0
ప్రసన్న రాఘవ శతకము	0	2	0
శతకముల ప్రథమ సంపుటం 20, శతకములు క్షేత్రం 2	8	0	0

13630